

Mens en Wereld

4e jaargang, nummer 2 . 19 Febr. 1949

MAANDBLAD VOOR BUITENKERKELIJKEN . UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Ieder op zijn eigen plaats

ER is dit maal geen hoofdbestuursresolutie gekomen over de Indonesische kwestie. Toch staan wij op het standpunt, dat zaken die zozeer het humanistische geweten raken, als het ware roepen om een getuigenis van uit het centrum onzer levensbeschouwing. Waarom dan nu geen uitspraak?

Naar mijn overtuiging allereerst, omdat er van humanistisch standpunt niets toe te voegen zou zijn aan de congresresolutie van October 1947. Onze resoluties behoren geen gelegenheidsstukken te zijn, die na enkele maanden al door andere vervangen moeten worden. Het congres heeft in October '47 duidelijk uitgesproken, wat het humanisme ons over de Indonesische kwestie te zeggen heeft. Waarom dat dan ruim een jaar later nog eens met andere woorden herhaald?

Er is echter nog een tweede reden om dat niet te doen. Dat is deze, dat het in het huidige stadium in wezen heel niet gaat om het doel van de Indonesische politiek, maar om de middelen, waarmee dat doel bereikt moet worden. En een beoordeling van die middelen is allereerst een politieke beslissing. Wie meent dat het humanisme ook daarover een voor allen geldig antwoord kan geven, maakt dezelfde fout als sommige christenen, die menen dat het christendom per se tot een bepaalde (conservatieve) politiek zou moeten leiden. In wezen betekent dit, dat men meent op grond van de levensbeschouwing beslissingen te kunnen nemen over technisch-politieke kwesties, (antithese).

Wij weten bijvoorbeeld allen wat het Noorden is en waar het is. Maar daarom kunnen we nog niet een schip of vliegtuig besturen. Waarom niet? Wel, omdat we de techniek van de apparaten niet

kennen. Onze algemene inzichten omtrent de windstreken schieten te kort als het er om gaat feitelijke verhoudingen te beheersen. Daarvoor moeten we de praktijk leren kennen en daarnaar onze beslissingen richten.

Zo is het ook met het humanisme en de Indonesische kwestie. Het humanisme leert ons wel wat daarbij het doel moet zijn, dat we nastreven, maar het leert ons de feiten niet kennen en beoordelen. Er zijn natuurlijk dingen, die de humanist be-
slist *niet* wil, maar we moeten wel inzien dat met name regeringspolitiek van humanistisch standpunt zowel bestreden als verdedigd kan worden. Dat hangt van de politieke beoordeling der feiten af.

Midden in de politiek

HET humanisme eist vrijheid en gerechtigheid voor de Indonesiërs. Waarom dan met dwang en geweld onze opvatting opgelegd? vraagt de één. Waar-

om echter de extremisten toegestaan hun opvatting op te leggen aan de overgrote meerderheid? vraagt de ander.

Het humanisme is niet volstrekt geweldloos, maar het gelooft in redelijk overleg. Waarom dan het militaire geweld ontketend en de wapenstilstand geschonden? vraagt de één weer. Maar waarom dan verdragen, terwijl de republieken al maandenlang een complete oorlog voerden en daarmee ieder bestand tot een aanfluiting maakten? werpt de ander tegen.

Vrijheid betekent dat mensen en volken recht hebben ook op hun eigen fouten. Waarom de republieken dan

In beweging

*Nooit was verzadiging voor ons het best.
'k Verkijs de dorst, die nimmer wordt gelest.*

*Een doel voor onze reis bestaat gewis —
maar — 't is de weg, die het belangrijkste is.*

*Het beste doel heeft wie zijn tent opslaat
voor slechts één nacht, en dan weer verder gaat.*

*Daar waar men op de doorreis slaapt — nooit lang —
wordt 't slapen dromen en de droom wordt zang.*

*Breek op, breek op, in 't vroege morgenuur!
Oneindig is ons heerlijk avontuur.*

KARIN BOYE (1900—1941).
(uit het Zweeds vertaald door
Martha Muusses—Scherenkust.
Uitgave Maas, Santpoort).

(vervolg pag. 2)

niet? Maar de tegenwerping luidt: Waarom de republikeinen wel en de overgrote meerderheid van de Indonesiërs niet?

De humanist hecht grote betekenis aan de uitspraken van de organen der internationale rechtsorde. Waarom dan niet volledig gehoorzaamd aan de bevelen van de Veiligheidsraad? Maar welk gezag heeft een uitspraak van landen, die met alles rekening houden — hun belangen in Indonesië, de strijd tegen Rusland, de houding van de Aziatische volkeren — alleen niet met de inzichten van de betrokkenen zelf?

Maar in een rechtsorde moet men zich voegen, ook al is die orde nog onvolmaakt. Dus moet men de Veiligheidsraad nemen zoals hij nu eenmaal is. Maar ergens komt men toch ook voor een gewetensbeslissing te staan: we zijn toch ook verantwoordelijk voor degenen wier leven van ons afhankelijk is en die bij duizenden, neen bij tienduizenden vermoord zouden worden als we onze beloften niet nakwamen?

Lezer, het is de vraag niet of U deze argumenten en tegenargumenten juist acht, maar of we kunnen ontkennen, dat iemand als goed humanist het oprecht zo menen kan. Wie met mij instemt, dat dit niet alleen zo kan zijn, maar ook dikwijls zo is, die moet ook erkennen, dat hier uit het humanisme als zodanig geen bindende gedragsregel kan voortvloeien.

Op eigen plaats

BETEKENT dit alles nu dat de humanist in het geheel geen positie kiezen kan? Dat allerminst! Integendeel, deze kwestie raakt ons allen zo direct in het hart,

De jaarvergadering van het Humanistisch Verbond wordt gehouden op 9 en 10 April a.s. te Utrecht, in het N.V. Huis, Oude Gracht 245. Deelnemersprijs f 3.—. Reeds thans te storten op giro 304960 t.n.v. het Hum. Verbond. Kosten warme maaltijd f 3.—.

dat we niet kunnen nalaten positie te kiezen. Maar niet iedere humanist zal op dezelfde wijze zijn keuze doen. Dat moeten we begrijpen.

Eén ding echter zal voor elke ware humanist vast staan: dat zijn streven alleen dan gerechtvaardigd is, wanneer het in alle ernst en eerlijkheid en met alle energie gericht is op „een wereld van harmonie en vrede, waarin de volken vrije, zelfstandige naties zijn”, en op een maatschappij die „wordt gekenmerkt door redelijk overleg, vertrouwen en verdraagzaamheid als richtsnoeren voor de onderlinge omgang tussen individuen, groepen en volken”.

Dit weten maakt ons stil en bescheiden, hoe ook overigens ons standpunt is. Want we kunnen niet vergeten hoe treurig we als volk herhaaldelijk tekort geschoten zijn. En daarbij helpt het niet, dat anderen het nog beroerder deden, noch ook dat van gindse zijde mogelijk even grote of ergere fouten begaan zijn. Dat alles kan alleen maar een beroep doen op ons begrip en onze wijsheid. Onze eigen fouten drukken echter op ons geweten.

Laat ons kritisch zijn tegenover onszelf, wat ook ons standpunt is. Ieder apparaat, en zeker een militair apparaat in actie, is geneigd tot eigengereide beschikkingen. Laten we op onze hoede zijn. Ieder apparaat, en zeker een militair apparaat in actie, is geneigd de dingen mooier voor te stellen dan ze zijn. Laten we waakzaam blijven en eisen, met alle nadruk die we als humanist aan die eis kunnen geven, dat men ons de waarheid en de gehele waarheid niet onthoudt.

Laten we ons in onze bijdrage tot de ontwikkeling der dingen onophoudelijk rekenschap geven van onze verantwoordelijkheid voor een ware rechtsorde en een echte vrijheid in Indonesië en in de hele wereld. Laten we, hoe ook onze keuze zij, daaraan trouw blijven, met alle bezieling, waartoe een levend geloof ons in staat stelt en met alle verdraagzaamheid, waartoe bezinning ons noopt. Laten we zo in onze politieke keuze, hoe geschakeerd ook, tegelijk dragers zijn van een strijdbaar humanisme, ieder op zijn eigen plaats.

J. P. VAN PRAAG.

Congresresolutie van October 1947

Het feit, dat op het ogenblik de verbindingen tussen Nederland en de republiek Indonesia zijn verbroken en men nog steeds met de wapenen in de hand tegenover elkaar staat, heeft in de kringen van het Humanistisch Verbond diepe teleurstelling, grote verontrusting en droefheid gewekt. Teleurstelling, omdat al ons verlangen uitgaat naar een wereld van harmonie en vrede, waarin de volken vrije zelfstandige naties zijn, terwijl nu juist wij zelf zijn betrokken bij een gewapend optreden, waarin deze essentiële waarden op het spel staan.

Verontrusting, omdat wij mede verantwoordelijk zijn voor het kwaad, dat het gebruik van geweld op zich zelf altijd betekent. Droefheid ten slotte, omdat er op het ogenblik een vijandige houding bestaat tussen hen, die op nauwe samenwerking zijn aangewezen en omdat niet te overzien is welke diepe scheidingen — en voor hoe lang — er tussen hen zullen komen.

Het humanisme is de drager van een maatschappij-beeld, dat wordt gekenmerkt door redelijk overleg, vertrouwen en verdraagzaamheid als richtsnoeren voor de onderlinge omgang tussen individuen, groepen en volken. Het hoofdbestuur meent dan ook tegenover allen, die verantwoordelijkheid dragen, in het bijzonder ook de regering, tot uitdrukking te moeten brengen, dat het uiterste gedaan behoort te worden om volgens deze richtsnoeren naar een oplossing van het onderhavige conflict te streven.

Misverstand of . . . wanbegrip

HET is niet anders dan een staaltje van democratische plicht met de grootst mogelijke belangstelling te volgen wat er in het parlement gebeurt. Al enige malen hebben wij aanleiding gevonden om over de gesprekken op het Haagse Binnenhof iets te vertellen in dit maandblad van humanisten. Want herhaaldelijk komen daar dingen ter sprake waar wij, humanisten, direct of indirect bij betrokken zijn.

Onlangs, toen in de Tweede Kamer de begrotingen van Oorlog en Marine werden behandeld was dit weer het geval, en wel in sterke mate. Het Kamerlid Vermeer had, sprekende over de geestelijke verzorging en over de z.g. thuisfronten, bepleit bij dat werk de humanisten te betrekken op dezelfde wijze als de kerkelijke organisaties daarbij betrokken zijn. De minister van Oorlog, mr. Schokking, die stellig een beminnelijk man is en voor wie het in hoge mate pleit dat hij gevoel voor humor heeft — het is opmerkelijk dat de meeste totalitair ingestelde mensen gevoel voor humor missen — minister Schokking dan sprak met waardering over het werk van het humanistisch thuisfront. Een waardering, die wij op onze beurt uiteraard waarderen. Maar hij heeft ons aan de andere kant verschrikkelijk teleurgesteld. Hij zei op een gegeven ogenblik letterlijk:

„Indien men de statuten van „Humanitas” leest, ziet men, dat men zonder geloof aan een persoonlijke Godheid zich wil richten naar hetgeen in de mens is. Dat is dus iets van een andere categorie dan de geestelijke verzorging, waaronder ik de godsdienstige verzorging versta.”

En daarom kunnen er geen humanistische geestelijke verzorgers bij leger en vloot komen.

Hoogst ernstig

Wat hier gebeurt is hoogst ernstig. We kunnen dat met een geleerd woord noemen een „discriminatie” tussen verschillende geestelijke richtingen. Wij zijn er niet alleen over teleurgesteld; wij zijn er ook over verontrust. Want we kunnen er uit lezen, dat de regering uit gaat maken dat de ene levensbeschouwing wegens haar inhoud recht heeft op geestelijke verzorgers bij de Nederlandse strijdkrachten en dat de andere levensbeschouwing, ook al weer wegens haar inhoud, dat recht niet krijgt. Wegens haar inhoud. Daar komt het op aan.

De humanisten „geloven niet aan” een

persoonlijke godheid en „richten zich naar hetgeen in de mens is”. Daarom komen zij niet in aanmerking voor deelneming aan de geestelijke verzorging. Voortredenerende kunnen we dus vaststellen, dat een levensbeschouwing om te beginnen het geloof aan een persoonlijke godheid in moet houden om voor deelneming aan de geestelijke verzorging in aanmerking te komen. Zo wil het de Nederlandse regering, die aldus, alle theorieën over de scheiding tussen kerk en staat ten spijt, zich een oordeel over de innerlijke waarde van levensbeschouwingen veroorlooft. Alle christelijke godsdiensten komen wel in aanmerking, het humanisme niet. Het humanisme wordt — we moeten het uit 's ministers woorden wel opmaken — door de regering niet voor vol, althans niet voor gelijkwaardig aan andere te onzent gangbare levensbeschouwingen aangezien. Geestelijke verzorging is „godsdienstige” verzorging, volgens minister Schokking.

E. VERMEER

pleitte voor
Humanistisch
Thuisfront

Hoe moeten we nu dat woord „godsdienstig” uitleggen? Blijkbaar als: betrekking hebbend op de dienst aan een god of aan een bepaalde god. Uit het hele geval zouden we dan op moeten maken, dat in 's ministers ogen alleen zij geestelijk leven en dus recht op geestelijke verzorging hebben, die leven uit het geloof aan een persoonlijke godheid. Hoe staat hij dan tegenover hen, die niet van het bestaan van een persoonlijke godheid uitgaan? Zijn opvatting van „geestelijke verzorging” is in ongeoorloofde mate beperkt.

Er is nog een klein sprankje hoop, n.l. de hoop, dat er bij de minister slechts een misverstand in het spel is; dat hij alleen maar gedacht heeft, dat humanisten gezellige mensen zijn met belangstelling voor sociaal werk. In dit geval is er hoop op beterschap. Misverstanden kunnen worden opgehelderd, hoe hardnekkig zij soms ook mogen zijn.

Maar als er een kwestie van wanbegrip is, als de minister aan positief geestelijk leven de eis verbindt van geloof aan een persoonlijke godheid — en helaas menen we dit uit zijn woorden te moeten opmaken — dan zien we het somber in. De minister mag wel als meneer Schokking, burger van de goede stad Amsterdam, die eis stellen,

als minister, dus als overheidsorgaan mag hij dat in geen geval. Maar het zal waarschijnlijk moeilijk zijn hem en zijn medewerkers daar van te overtuigen. Zijn persoonlijke instelling zou er voor omgegooid moeten worden. Want ook een minister blijft maar een mens. Wij, humanisten zullen de eersten zijn om dat te erkennen. En wij weten, hoe moeilijk het is, een persoonlijke instelling, waar men mee opgegroeid is, in een andere richting te buigen. Zelfs als die andere richting wijdere perspectieven zou openen. Dat wijdere perspectief wensen wij voor het begrip „geestelijke verzorging”. Moge dit doordringen tot dat somber uitzijnde gebouw aan het Plein in Den Haag, waar onze beminnelijke minister Schokking resideert!

Zondagsrijverbod

EIGENLIJK gaat het ons niets aan, maar het trof ons toch: enige Kamerleden hebben er, toen de begroting van verkeer en waterstaat werd behandeld, op aangedrongen ontheffing van het z.g. Zondagsrijverbod te verlenen voor kerkgangers op het platteland. Als het werkelijk waar is, dat er aan kerkgang een zó onweerstaanbare behoefte bestaat, dat ontheffing van het Zondagsrijverbod tot dat doel zo voor de hand liggend zou zijn als sommigen het voorstellen, dan kan het voor gezonde mensen niet erg zijn op de fiets of te voet naar de kerk te gaan of met paard en wagen. Er zullen ook wel heel wat mensen op het platteland zijn, die er geen auto op na (kunnen) houden. Deze mensen moeten wel op de fiets of te voet gaan (of met een openbaar middel van vervoer, indien aanwezig). Wij hebben veel respect voor mensen, die een paar uur door de sneeuw moeten baggeren om in de kerk te komen.

Maar de kerkgangers, voor wie op het hoge parlementaire niveau gevraagd moet worden, of zij met een auto mogen gaan, neen, voor die kerkgangers kunnen wij geen volle sympathie hebben. Tenzij de zaak in breder verband wordt aangepakt; tenzij bijvoorbeeld — en in zoverre gaat de zaak ons wel degelijk aan en daarom schrijven wij er hier ook over — ook gepleit was voor ontheffing van dat verbod voor humanisten die naar een van onze Zondagochtendbijeenkomsten gaan, of voor mensen die op Zondag uit de rimboe moeten komen om een belangrijke kunstgebeurtenis bij te wonen. Maar wij willen er van onze kant niet in het algemeen om vragen, want wij vinden het eigenlijk een beetje moeilijk tegenover de niet-autobezitters.

Tenslotte moeten wij hierbij aantekenen, dat er bij de rijksverkeersinspectie wel een zekere bereidheid blijkt te bestaan om voor bijzondere gelegenheden, bijv. voor wetenschappelijke of culturele congressen individuele ontheffingen te verlenen.

(zie verder pag. 4)

Zedelijkheidsnormen

ZEDELJKHEIDSNORMEN zijn in Nederland soms bijzonder uiteenlopend. We kennen de verschillende voorschriften over gemengd zwemmen, badpakken, zwembroekjes e.d. Wat in de ene plaats op dit gebied mag, is elders verboden.

Wanneer is iets aanstotelijks voor de eerbearheid? Dat is de vraag, die telkens gesteld wordt. En dan blijkt, dat de een veel gauwer aanstoot aan iets neemt dan de ander. Hoe komt dat? Zijn de aanstootnemers zoveel anders en zoveel beter dan de mensen met niet zo erg lange zedelijkheidsstenen? Het zijn vragen, waarop men naar aanleiding van elk geval afzonderlijk een antwoord zou willen geven.

Onlangs heeft zich weer eens een kras staaltje voorgedaan. De K.L.M. had een kalender vervaardigd. De illustraties op die kalender bestonden uit foto's van tafereeltjes, die met houten poppetjes en wat decor in elkaar waren gezet. Een aller-aardigst geval. In een van die tafereeltjes figureerde een poppetje, voorstellende een juffrouw in een zwemcostuum, en wel zo'n tweedelig pakje. Hiertegen nu is bezwaar

gemaakt van rooms-katholieke zijde. Het geval werd nogal hoog opgenomen en er schijnt zelfs even overwogen te zijn, de hele kalender maar niet te doen verschijnen.

Welke gedachten, zo kan men zich nu afvragen, hebben de bezwaarmakers door het hoofd gespoekt? Waarschijnlijk deze, dat de aanblik van het plaatje prikkend zou kunnen werken. Hoe komen ze er bij, zou men vervolgens kunnen vragen. Worden die heren er zelf door geprikkeld? Of meenden zij dat zijzelf sterk genoeg waren, maar dat anderen het niet zouden zijn? In beide gevallen moeten zij meer achter het plaatje hebben gezocht dan er in zat. In beide gevallen vinden wij de gedachten van die lieden maar viezig.

Kort verslag

van de 36-ste H.B.-vergadering,
gehouden te Amsterdam op
29 Januari 1949

Na de opening van de vergadering, welke door zestien H.B.-leden werd bijgewoond, deed de voorzitter enige mededelingen om-

trent de besprekingen met de Moderne Jeugd Raad en Humanitas. Met de laatstgenoemde vereniging is na grondig overleg een regeling tot stand gekomen aangaande het „kinderwerk” en tevens aangaande de verzorging van de buitenkerkelijke verpleegden in diverse instellingen. Ook werden afspraken gemaakt betreffende een gemeenschappelijk uit te geven folder en wederzijdse abonnementen op de bladen.

Mevr. A. H. Polak-Schwarz verklaarde zich bereid namens het H.B. zitting te nemen in het Buitenkerkelijk Bureau voor pleegkinderen. De regeling van het buitenwerk in het jaar 1949 werd goedgekeurd. Uit Frankrijk kwam een schrijven binnen, waarin dank werd uitgesproken voor de verzorging van vijftig kinderen. De kalender en de schriftelijke cursus zijn goed van de hand gegaan en gaven financieel bevredigende resultaten. „Het Woord van de Week” zal meer abonnementen moeten hebben, indien het zich wil handhaven.

Inzake de radio-uitzendingen blijft het H.B. actief om tot een bevredigende regeling t.o.v. het buitenkerkelijke volksdeel te komen. De vergadering nam verstrekkende besluiten aangaande de financiën. Hierover zullen binnenkort nadere mededelingen worden gedaan. Met een bespreking van de congres-agenda eindigde de vergadering.

Humanisme of chaos

Dit manuscript werd door de redactie van „The Humanist”, het ons verwante Amerikaanse orgaan, aangenomen juist voor de dood van mr F. S. Kinney, een emeritus methodistisch dominee, die de moed had met het orthodoxe geloof te breken. In de hieronder volgende culturele analyse stelt mr Kinney, dat, als wij vrede en voorspoed in een verdeelde wereld willen verwerven, humanisme het moet winnen van een middeleeuwse geest, die hij ziet als een verbinding van feodaal kapitalisme en autoritair geloof.

EUROPA is als een versleten kledingstuk uiteengevallen. Het Amerikaanse staatsbeleid is koortsachtig bezig om het terrein der oude beschaving te herstellen, teneinde het te gebruiken als culturele basis, waarop over de gehele wereld het kapitalistische systeem kan worden herbouwd. In de krijgskunst richten wij ons naar moderne wetenschap en techniek en maken gebruik van de volle capaciteit van de georganiseerde industrie. Maar in onze pogingen om tot een duurzame vrede te geraken keren wij terug tot een sedert eeuwen verouderde beschaving, die hulpeloos terneerligt in de verwoesting, ontstaan door zijn eigen innerlijke conflicten en onenigheden. Anna O'Hare Mc. Cormick overdrijft de situatie waarin de oude wereld zich bevindt niet, als zij zegt, dat Europa een beeld van materiële verwoesting en menselijke uitputting biedt: dat het een hels panorama is van verscheurde naties, ontworpen economie, verwoeste steden, ontredderd familieleven en geestelijke gebrokenheid; dat er miljoenen uit de oorlog zijn teruggekomen met verloren zielen, geschokt tot in hun diepste innerlijk,

door

F. S. KINNEY

vertaald door

mevr. A. H. Polak-Schwarz en
mevr. N. Pisling-Boas

nog altijd dodelijk bevreesd. Evenmin overdrijft zij het probleem, wanneer zij constateert, dat zij, die de vrede moeten herstellen, rekening hebben te houden met de gevolgen van een ontvruchting, die éinig in de geschiedenis is; ten aanzien van de mensen: met honger en koude, gewelddaden en onverschilligheid, in economie met een ineenstorting van het financiële systeem, verscherpt door een geweldige botsing tussen twee opvattingen tot herstel; in politiek met een conflict tussen denkbeelden, dat de overwinnaars noodlottig zal verdelen, indien zij zich niet verzoenen.

Dit „hels panorama” van verwoesting blijft echter niet beperkt tot Europa. De geestelijke en morele ontreding is hier in Amerika eveneens te vinden, niettegenstaande dat wij ontsnapt zijn aan de materiële verwoesting van onze steden en dorpen, veroorzaakt door de moderne oorlogvoering. Hier vindt men het in het economische en politieke conflict tussen kapitaal en arbeid. Men vindt het in de concurrentiestrijd der grote zaken en trusts onderling en in hun verzet tegen elke publieke verantwoordelijkheid en elke leiding van overheidswege.

Het manifesteert zich in de grilligheid van onze nationale politiek, telkens wanneer wij te maken hebben met het ideologische probleem, in aangelegenheden, die de gehele wereld aangaan. Het is altijd aanwezig, in de folterende en opwindende vrees voor een nieuwe oorlog, verbonden met de mogelijkheden van de nieuw ontdekte atoomkrachten, die zeker over ons land en de nieuwe wereld een nog grotere verwoesting zouden brengen dan al over Europa en het Oosten is gekomen. Bovendien, deze angsten, die de geest

„FILM en JEUGD”

Congres, dat niet het laatste woord kon zijn

Op 14 en 15 Januari hield de Stichting „Film en Jeugd” haar eerste congres. Zeer vele sprekers waren uitgenodigd om verschillende kanten van het vraagstuk van de verhouding tussen de film en de jeugd te bespreken. De commerciële kant, de culturele zijde, de rol der overheid, die keuren, verbieden en regelen kan, het onderwijs, de ontspanning, de sensatie, dit alles werd in korte inleidingen toegelicht en door vele uit het uitgebreide auditorium bediscussieerd.

De film gezien uit het oogpunt van levensbeschouwing werd besproken door ds Gravemeyer voor de Oecumenische Raad en door pater Van Schalen, die het rooms-katholieke standpunt uiteen zette. Twee levensbeschouwingen alzo moesten dus op dit nationale congres een beeld geven van ons nationale culturele leven. Volgens ons ontbrak hier een richting: die van het buitenkerkelijke culturele leven. Op het laatste ogenblik waren wel hoofdbestuurleden en bestuurders van enkele gemeenschappen van ons Verbond uitgenodigd, aanwezig te zijn, maar in de inleidingen is de richting, die de cultuur en dus ook de film zich ziet ontwikkelen onafhankelijk van

kerkelijk geestelijk leven niet met name genoemd. Uit de kringen van de bioscoopbond, de filmimport, het ambachtschoolonderwijs, het middelbaar onderwijs, de filmkeuring waren inleiders uitgenodigd. Wellicht schuilden onder hen humanisten, maar zij spraken niet als zodanig.

Ds Gravemeyer sprak in zijn korte toespraak de verwachting uit, dat de film dienstbaar kon zijn aan het verbreiden van het Evangelie. Na hem sprak de katholieke, die in 't kort beredeneerde, dat de lach een geschenk van God was. En waar de lach was, was de vreugde, waar de vreugde was, was de deugd; zodat hij derhalve de vrolijke film niet kon afwijzen. Want Christus was de eerste cineast. Hij toch maakte in zijn parabolen alles zichtbaar. Hij besprak ook nog de katholieke filmkeuring, die betere waarborgen zou bieden dan de officiële keuring. Hierop had natuurlijk een bespreking van de film als cultuurverschijnsel, gezien van uit een humanistisch gezichtspunt, moeten volgen. Op dit verzuim werd door een debater gewezen, die de vraag stelde of hier cultuur niet al te zeer gekoppeld was aan een kerkelijke levensbeschouwing. Het antwoord van de pater onderstreepte nog eens het pijnlijke ontbreken van de humanistische levensvisie. Hij zei, dat er geen vrees behoefde te bestaan voor het te kort doen van een richting bij de kato-

lieke filmkeuring, omdat deze keuring uitgaat van algemeen menselijke beginselen, waaraan wij allen onderworpen zijn. (Dit klopte stellig met het woord „katholiek”, dat immers algemeen betekent. Maar wij kunnen nu eenmaal het woord niet voor het wezen nemen.)

Wie was delinquent?

Het slot was merkwaardig en interessant. Dr Querido vatte de discussies samen. Hij zei, dat in deze twee dagen de film gedaagd was voor de rechterstoel van het Nederlandse volk. Wie was de delinquent? Sommigen denken, dat zij een onecht kind was van de kunst. Als vader werd door de een de toneelspeelkunst aangewezen, door de ander het vorige kapitalisme. Na haar slecht gedrag in het begin heeft zij zich trachten te reclasseren door in dienst te treden van de wetenschap.

De beschuldigingen van slecht gedrag waren echter niet voldoende met bewijzen gestaafd, op grond waarvan dr Querido de zaak terug wees naar de rechter van instructie tot nader onderzoek.

Hiermee was geestig en treffend uitgesproken, dat het congres eigenlijk mislukt was, althans dat een volgend congres moest gehouden worden, waar het probleem beter voorbereid opnieuw besproken kon worden. Wij hopen, dat dan het humanisme, zoals dit in ons verbond vorm gekregen heeft, als culturele richting zal worden erkend.

M. G. W.

martelen en de conflicten, die onze nationale eenheid en onze hoop op veiligheid op deze wereld uiteenrijten, zijn niet alleen maar de voorbijgaande spooksels van een oorlogspsychose. Zij weerspiegelen de gezondheidstoestand van een natie. Zij zijn symptomatisch voor een liberalisme dat uit de mode is en te armzalig toegerust om het hoofd te bieden aan de sociale krachten, die nu de wereld in een burgeroorlog dreigen te storten. Het is de overheersing van dit verouderd liberalisme in de wereldpolitiek onder leiding van het hedendaagse Amerika, dat de grootste bedreiging vormt voor de toekomstige vrede en de vooruitgang der mensheid. Zulk een middeleeuws gezind liberalisme, het moge zich nog zo tooien en met termen als „vrijheid”, „democratie”, „vooruitgang” en „vrede”, is als de raadselachtige sfinx, gefopt door en verward in haar eigen raadselen. Het is niet meer in staat een permanente vrede te scheppen nu als na de eerste oorlog.

Desondanks gaat de worsteling verder. In naam van God, Geld en Regering wordt alles in het werk gesteld om de oude fundamenten te herbouwen van een beschaving, die wortelt in de Oudheid en gevormd is naar het patroon der Middeleeuwen. Nooit wordt de democratie van de Verlichting geschetst, noch de nadruk gelegd op de sociale filosofie van de 19e eeuw, noch worden de sociale, politieke en humanistische prestaties van de 20ste eeuw in het licht gesteld. In feite is juist het tegenovergestelde het geval. Tegenwoordig wordt als een nieuwe Renaissance van de katholieke beschaving voorgesteld, wat vroeger trots werd beschouwd als vorderingen van de moderne niet-kerkelijke wetenschap en als vruchten van de 18e eeuwse Verlichting, waaruit de Amerikaanse cultuur ontstond en wat in het verleden gekoesterd werd als een duurzaam fundament voor een moderne wereldlijke staat als de onze. Kapitalistische instellingen, gedragen op de

schouders van grote en machtige corporaties en zaken, worden geïdealiseerd en als symbolen beschouwd voor de ware democratie, in weerwil van het feit, dat deze instellingen alle kentekenen dragen van de oude, feodale samenleving. De veelvormigheid van het Christendom streeft naar eenheid, waarin alle wezenlijke trekken van de oude, autoritaire wereldorde behouden blijven. De nationale staat en de grondwet worden voorgesteld als het Koninkrijk Gods op aarde, de uiterlijke vorm van het Britse Rijk gesanctioneerd door de Hemel.

De nieuwe middeleeuwse geest is niet wezenlijk verschillend van de oude. Als wij naar de minder duidelijk aan de dag tredende, maar niettemin krachtiger fase van de tegenwoordige ontwikkeling kijken — naar dat, wat Francis Graham Wilson, in zijn „Elements of modern Politics” pragmatisch collectivisme noemt, en wat James Burnham als de immanente „Managerial Revolution” beschrijft, wordt het uitzicht niet vrolijker. Het is een nieuwe heersende klasse. Zoals Raoul de Roussy de Salles, in „The making of to-morrow” zegt: „De te volgen weg is niet nieuw; het is de weg van de rede. Zij, die menen, niet te kunnen leven zonder de bedwelming van iets irrationeels en romantisch als b.v. de idee van een fundamentele vernieuwing der mensheid of een nieuwe geloofsopenbaring, zullen teleurgesteld worden.

Onze beschaving is oneindig rijk en overvloedig. Zij bevat alle inspiraties, die wij nodig hebben voor de komende duizend jaren.” Kortom, de bronnen van het liberalisme, die wij vinden in de oude Joodse profeten en de klassieke bronnen van de Griekse filosofie en het Romeinse Recht zijn waarlijk niet opgedroogd.

(vervolg in Maart-nummer)

Leesbibliotheken, drukpersvrijheid en opvoeding

In kranten van velerlei richting is de laatste weken te lezen geweest, hoezeer men afwijzend staat tegenover het onlangs ingediende wetsontwerp, dat bemoeienis van de gemeentebesturen met de particuliere leesbibliotheken (uitleenbibliotheken) beoogt. Het ontwerp is — zo luidt de algemene grief — in strijd met het grondwetsartikel, waarin onze persvrijheid is verankerd. Deze grief vonden wij zelfs in het r.k. dagblad „De Tijd”. En dit, terwijl men over het algemeen de doeleinden van het ontwerp in r.k. kringen toejuicht. Drie r.k. ministers zijn voor het ontwerp verantwoordelijk en het is bekend, dat de behoefte aan de beoogde regeling juist in r.k. streken van ons land werd gevoeld.

Over de strijdigheid met art. 7 van de Grondwet zullen we hier nu maar niet spreken. Daar hebben talrijke competente auteurs het hunne over gezegd. Bovendien kunnen we binnenkort een verklaring in deze geest van de gezamenlijke Nederlandse hoogleraren in het staatsrecht verwachten. (Intussen in de dagbladen gepubliceerd.)

Wel zouden wij nog even de aandacht willen vestigen op het feit, dat dit ontwerp plaatselijke normen wil doen scheppen voor hetgeen aanstotelijk is voor de eerbaarheid en voor hetgeen gevaarlijk is voor de zedelijke gezondheid van de jeugd. Zelfs als het ontwerp niet in strijd zou zijn met de Grondwet, zou het om die plaatselijke normen al onaanvaardbaar zijn. Vooral de laatste tijd wordt er alle mogelijke moeite gedaan om de z.g. randgebieden uit een ongerechtvaardigd isolement te halen. De Nederlandse cultuur behoort over het hele land te worden verbreid, waarbij het plaatselijk en regionaal eigene wel degelijk in stand kan en moet blijven.

Het wordt toch heus te dwaas, wanneer B. en W. zouden kunnen zeggen, dat bepaalde cultuurgoederen in hun gemeente niet op een goedkope manier onder de mensen mogen worden gebracht. Wie aanstoet neemt moet dan maar iets anders lezen. Dat kan men op verschillende manieren bereiken. Maar laten B. en W. niet gaan zedemeesteren op het gebied van lectuur. Daar hebben we in Nederland een rechterlijke macht voor.

Zedelijke gezondheid

Nog sterker geldt deze redenering, wanneer het te doen is om de „zedelijke gezondheid van de jeugd”. Dit is een begrip, dat in geen geval in de ene streek van het

land anders kan zijn dan in de andere. Men zou kunnen verbieden bijv. het eten van eendeneieren, omdat daar gevaar voor de gezondheid uit voort kan vloeien. Maar dan zal zo'n norm niet in de ene plaats meer van kracht kunnen zijn dan in de andere. Zoals sommige spijzen schadelijk zijn voor de gezondheid, zo kunnen sommige boeken schadelijk zijn voor de zedelijke gezondheid van de jeugd. En deze is in een land, dat een cultuur-eenheid is, in de ene plaats heus niet iets anders dan in de andere.

Onder de voorstanders van het ongelukkige wetsontwerp bestaat wel de neiging te menen, dat de tegenstanders verdorven zijn en dol zijn op pornografische lectuur. Men zou kunnen vermoeden dat er in dat geval iets aan hun zedelijke en ook aan hun redelijke gezondheid mankeert. Schadelijke en minderwaardige lectuur vinden ook wij iets verwerpelijks. Het Wetboek van Strafrecht verschaft een middel tegen dergelijke uitwassen en dat zullen wij niet bestrijden. Waarom wordt er over de mogelijkheid van strafrechtelijke maatregelen zo weinig door de voorstanders van het ontwerp gezegd?

Maar er is iets dat wij nog veel belangrijker zouden willen noemen. Er wordt voor de jeugd veel gedaan, wat de lichamelijke gezondheid betreft: schoolmelk, schooltandverzorging, inenting tegen verscheidene ziekten, gymnastiek-onderwijs enz. Waarom toch wordt er zo weinig preventiefs gedaan, als het te doen is om de zedelijke gezondheid? Wel, dat lijkt duidelijk: het is vreselijk moeilijk kinderen zo op te voeden, dat zij immuun worden voor onzedelijke lectuur.

Opvoeding is moeilijk

Trouwens, alle opvoeding is moeilijk en nog moeilijker is het de opvoeding te verbeteren. Want dan staat men voor de vraag, waar te beginnen: bij de ouders of bij de kinderen. Het is moeilijk voor vele ouders om de fouten in hun opvoeding te erkennen en bovendien hebben zij zelf als grondslag meestal ook een opvoeding die niet zonder fouten was. Al te weinig wordt vaak beseft, dat opvoeding in de eerste plaats wetenschappelijk gefundeerd moet zijn. Er wordt op dit gebied heel wat dilettaantisme bedreven. Of er wordt helemaal niets gedaan; want er zijn nog veel mensen, die het besef missen, dat iemand die kinderen opvoedt, op zijn minst evenveel verstand

van kinderen moet hebben als een postzegelverzamelaar van postzegels of een duivenhouder van duiven heeft.

Op dit gebied is er veel instructief werk te doen. Daar wordt nog veel te weinig aandacht aan besteed. Juist op het terrein van de zedelijkheid, of beter: de onzedelijkheid, en de reacties van kinderen bestaan nog zoveel misverstanden.

Misstanden

Met een verbod bereikt men niet veel, behalve dan, dat men de kans loopt, werkelijke zedelijkheid nooit te bereiken. Het mag waar zijn, dat er misstanden bestaan op het gebied van de leesbibliotheken. Die misstanden worden in de hand gewerkt, waar er blijkbaar behoefte aan minderwaardige lectuur bestaat. Het pleit niet voor het zedelijk gehalte van het leesbibliotheekpubliek, wanneer zich dergelijke toestanden voordoen. Dat gebrek aan zedelijk gehalte is grotendeels te wijten aan onoordeelkundige, onverantwoorde opvoedingsmethoden. Laat ons in verbetering daarvan, dus in iets positiefs, onze kracht zoeken en niet in negatieve verboden, die bovendien tegen onze drukpersvrijheid indruisen.

Ss.

Brieven van lezers

Voorlopig niet urgent

Het humanisme, zoals ons Verbond het opvat, is iets meer dan alleen maar buitenkerkelijkheid of ongodsdienstigheid. Het houdt o.a. in: democratisch besef, verdraagzaamheid en bereidheid, iets van anderen te leren. Deze drie dingen ontbreken volkomen bij de aanhangers van de C.P.N. Ze zijn ondemocratisch, onverdraagzaam en ontoegankelijk voor de redeneringen van anderen. Daarom behoren ze, naar ik meen, niet thuis in ons verbond.

Een andere vraag is echter, of we ze opzettelijk moeten uitsluiten. Dit zou zeker moeten gebeuren, als ze het ons lastig maakten, bijvoorbeeld als ze cellen bouwden, de leiding probeerden te veroveren, of in 't algemeen zouden trachten, het Verbond in onhumanistische zin te beïnvloeden.

Er is me echter niets van bekend, dat dit gebeurt. Slechts een enkele verdwaalde communist schijnt in ons Verbond terecht te zijn gekomen. Die enkeling zal vermoedelijk na enige tijd zelf zijn vergissing wel bemerken.

De vragen 1 en 2 zijn dus voorlopig niet urgent, al zouden ze het onder bepaalde omstandigheden zeker kunnen worden.

Het ligt dunkt me voor de hand, na hetgeen ik hierboven betoogd heb, dat ik geen bekende en actieve communisten (C.P.N.-ers) met leidende functies in ons Verbond zou willen belasten. Het schijnt me echter vooralsnog niet nodig, dit in congresbesluiten of andere officiële uitspraken vast te leggen.

Rotterdam.

C. J. COPPENS.

„Amerika” van John Günther: boeiend als een roman

JOHN GÜNTHER, die een groot en internationaal succes oogstte met zijn boeken over Europa en Azië, heeft zich thans ernstig bezig gehouden met zijn geboorteland Amerika en over zijn bevindingen een omvangrijk boek geschreven „Inside U.S.A.”, dat in de Nederlandse vertaling voor ons ligt.

Ondanks pers, film en radio, blijken wij nog altijd bitter slecht te zijn ingelicht, is het met onze inside-informaties povertjes gesteld. Dit geldt niet alleen ten aanzien van het buitenland, want ook in the State of Denmark is something rotten! Van andere landen en volken kennen wij doorgaans niet veel meer dan de onmiddellijk waarneembare buitenste schil; er spoken ons een paar dozijn namen die een internationale klank hebben door het hoofd, zoals die van sportlieden, filmhelden en bekende politici, wij krijgen wat niet al te heldere en scherpe beelden (vaak in vals technicolor!) van de buitenkant der belangrijke gebeurtenissen zoals verkiezingen, revoluties, congressen, arbeidssconflicten, politieke acties enz., maar van de drijvende krachten en machten achter deze gebeurtenissen, van hetgeen zich achter het nieuws afspeelt, vernemen wij te weinig. Hierdoor blijven onze naaste burens ons vaak even vreemd alsof zij bewoners van Mars waren. Daarom is het nodig en nuttig dat er schrijvers bestaan zoals Günther, intelligente, betrouwbare en niet bevooroordeelde of vooringenomen onderzoekers, die dieper boren dan de oppervlakte.

Breed uitzicht

Günther tracht ons in zijn boek „Amerika” (Uitgave J. G. Kroonder, Bussum, 1948) een zowel breed als gedetailleerd beeld te geven van het ontzaglijke, veelzijdige en heterogene complex, dat wij onder de benaming Verenigde Staten van Noord Amerika kennen. De problemen die hij hierbij aansnijdt of soms alleen maar vluchtig aanraakt, zijn niet minder talrijk dan de naties en rassen waaruit de burgers dezer Mammoet-staat zijn voortgekomen en er behoort zowel de ondernemingslust en de energie als de vlotte voortvarendheid van een..... Amerikaan toe, om in deze berg materiaal de spade te zetten op de wijze zoals de auteur dit gedaan heeft. Geografie, economie, volkenkunde en politiek vormen de vier hoekpijlers van zijn structuur, waar- tussen hij muren optrok bestaande uit bij-

zonderheden betreffende personen, ondernemingen en staatsinstellingen, historische gebeurtenissen, statistieken, persuitknipsels, extracten van jaarverslagen en rapporten, wetten en verordeningen, interviews, aanhalingen uit de literatuur en redevoeringen enz.

Ruim uitzicht

Op deze wijze ontstond een meer massaal en indrukwekkend, dan harmonisch en overzichtelijk bouwwerk, een wolkenkrabber, niet gaaf afgewerkt en wat grillig van indeling, maar een wolkenkrabber, wiens hoogste verdiepingen de bezoeker uitzicht bieden op ruime en soms wonderlijke panorama's. De zwakke kant van het werk ontstond door Günther's methode van onderzoek of eigenlijk door een tekort aan methode, de gebrekkige alleen op het gegeven der 48 staten gebaseerde compositie en de te weinig doorgevoerde systematische groepering van de zeer uitgebreide en veelzijdige stof. Het steeds weer samenpersen der gegevens binnen het verband van de staat, die aan de beurt is om besproken te worden, omdat de gekozen geografische volgorde dit eist, leidde tot herhalingen en dwong soms de schrijver zijn doorgaans heldere en

Maurits Dekker

schreef deze boekrecensie

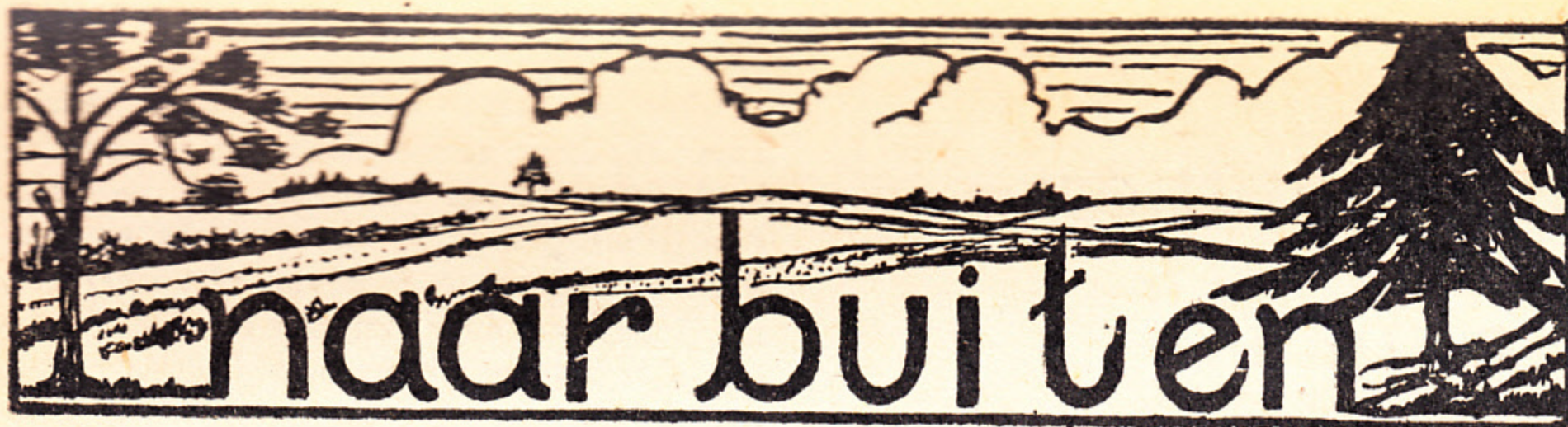
levendige stijl te vervlakken tot eentonige opsommingen.

Voor de rest verdient dit werk alleen maar lof, in de eerste plaats om de oprechtheid waarmee de schrijver zich van zijn taak heeft gekweten. Hier spreekt en oordeelt een humanist. Het valt niet meer om, als Amerikaan over Amerika schrijvend, objectief te blijven, weerstand te blijven bieden aan de verleiding om chauvinistisch te worden als het gaat om de grootse dingen die dit volk tot stand bracht of om niet mee te huilen met de wolven in het bos en daardoor misschien een goedkoop succesje in het buitenland te behalen, als de gelegenheid tot ridiculiseren, waartoe uncle Sam's kinderen nogal eens aanleiding geven, zich voordoet. Günther versmaadt zowel het een als het ander, weet daardoor het vertrouwen van de ernstige lezer te winnen en hem duidelijk te maken, dat Amerika een land is van ruime democratische opvattingen, maar waar conservatisme en reactie onmiddellijk hun kans krijgen zodra de dollar in het spel komt.

Als een film

Het boek, dat zich grotendeels laat lezen als een boeiende roman, deed ons denken aan een documentaire film, waarin ontelbare figuren soms even handelend optreden. Günthers film geeft ons zowel de fabelachtige rijkdommen, als de diepe armoede van dit land te zien. hij voert zowel de eenzame Indiaan in zijn reservaat, als de negers uit de katoen- en tabaksdistricten ten tonele; naast de machtigen van Wallstreet en de staalkoningen van Pittsburg, toont hij ons Steinbeck's verarmde boeren en de rijke olieboeren van Texas. Ook dit is Amerika, zegt hij en wij zien de oude Franse binnenstad van New Orleans, Spaans-Mexicaanse steden als El Paso en San Antonio en de slaperige dorpen van New England.

Bont en eindeloos schijnt de optocht: De Heiligen der laatste dagen, dagbladmagnaten, een zwoegende Laguardia, politieke agenten, goudgravers, arbeidersleiders, pioniers, gelukszoekers, genieën, misdadigers en idealisten. Een verschrikkelijk boek, waar het handelt over mensenjacht en roofbouw, over speculatie en bodemerosie, maar een lofzang op menselijke moed, vertrouwen en vernuft in zijn onvergetelijke hoofdstukken over het temmen van de grote rivieren door middel van stuwdammen en hydro-electrische centrales, waardoor aan ontelbaren welvaart en bestaanszekerheid werd geschonken. Een vademecum van hebzucht en falen, maar ook van idealistische strijd en overwinning. Een eerlijk en waardevol boek, dat door velen gelezen verdient te worden, al was het alleen maar omdat het ons opnieuw weer leert, dat generaliseren uit den boze is, zelfs als het om een schijnbare veel-eenheid, om het grote en imposante machtscomplex gaat, dat wij gemakshalve met de drie letters U.S.A. aanduiden.

*Hoog opgeschoten naaldbomen rijzen boven de heuvels,
waarover wij zullen dwalen . . .*

Eerst een fout corrigeren. Het tweede familiekamp is van 6 tot 13 Augustus en niet van 6 tot 30 Augustus zoals in het vorige nummer abusievelijk vermeld stond.

Hieronder volgt nogmaals een volledige opgave van de kampen, de volgende keer hopen we dieper op de programma's te kunnen ingaan.

Nog twee opmerkingen: Wij moeten ongeveer 1 Maart een overzicht

van de deelname hebben. Helpt U er aan mee dit werk vlot te doen lopen! Geeft U spoedig op!

Ik heb dezer weken iemand gehoord die zei: In mijn vakantie wil ik volledig rust hebben, dan lig ik op mijn rug en als ik moe word, draai ik me om op mijn buik.

Voor zo'n standpunt is wat te zeggen, maar toch het is eenzijdig. Ook een week gemeenschapsleven

zoals in onze kampen is voor ieder van belang. Mogen we het voorstel dat we al eerder deden hier herhalen: Veel mensen hebben tegenwoordig twee of drie weken vakantie. Gebruikt U, als U dit nodig hebt, de eerste week om op Uw rug te liggen, draait U zich gedurende de tweede week om op Uw buik en bezoekt dan de derde week één van onze kampen. U zult dan later merken dat U een goed bestede vakantie hebt gehad.

Hier volgt een overzicht.

23—30 Juli: Kamp Culturele Vorming.

Leiding: H. Lips.

Plaats: Conferentie-oord, Eikenhof Paasheuvel, Vierhouten.

Aantal deelnemers: 60 à 80.

Prijs: f 25,—.

Leeftijd deelnemers: vanaf 18 jaar.

In dit kamp zullen de culturele problemen van deze tijd worden besproken en zal de taak van het Humanistisch Verbond in deze worden toegelicht. Naast algemene inleidingen o.a. Culturele Aspecten door Dr J. v. Praag, zullen werkgroepen worden gevormd voor: Zang en muziek, Dans, Voorzucht, Biologie, Historie en Heemkennis, ieder onder deskundige leiding. In deze groepen zal nader op de problemen worden ingegaan en zal ook praktisch worden geoefend. In dit kamp verwachten we allen die zich voor deze problemen interesseren, wij hopen onder de deelnemers een groep mensen te vinden die op dit gebied leiding kunnen geven in ons werk. Men schrikke hier niet voor terug, het kamp zal zo worden geleid, dat ieder die geïnteresseerd is, bevrediging vindt. Ook aan ontspanning zal de nodige tijd en aandacht worden besteed.

30 Juli—6 Augustus: Familiekamp.

Leiding: H. v. Laar, Chr. Meyer, A. Wegelaar.

Plaats: Kamphuis Morgenrood te Oisterwijk.

Prijs: tot 10 jaar f 15,—; boven 10 jaar f 30,—.

Leeftijd deelnemers: onbepaald.

Aantal deelnemers: ± 150 (kinderen inbegrepen).

6 Aug.—13 Aug.: Familiekamp.

Leiding: H. Lips, Chr. Meyer, A. Wegelaar.

Plaats: Kamphuis Morgenrood te Oisterwijk.

Prijs: tot 10 jaar f 15,—; boven 10 jaar f 30,—.

Leeftijd deelnemers: onbepaald.

Aantal deelnemers: ± 150 (kinderen inbegrepen).

Dit worden dus echte familiekampen. Gehele gezinnen, maar ook vrijgezellen, zullen één familieband vormen. Natuurlijk staan de kinderen een groot deel van de dag onder aparte leiding, zodat vooral ook de moeders eens echt van vakantie kunnen genieten. We hopen dat dit jaar nog meer te per-

fectioneren dan de vorige zomer. De programma's worden in het volgend nummer van Mens en Wereld gepubliceerd, maar vreugde en ernst zullen door wandelingen, zang, dans en muziek en bezinningsbijeenkomsten hun volle kans krijgen. Men kan één week, naar keuze, blijven, maar ook aan beide kampen deelnemen. Het gerief in deze kampen, o.a. gezinsslaapkamers, is met het oog op de kinderen wat groter.

13—20 Aug.: Vacantiekamp.

Leiding: C. H. Schonk.

Plaats: Meenthuis te Blaricum.

Prijs: f 25,—.

Leeftijd deelnemers: vanaf 18 jaar.

Aantal deelnemers: 60 à 80.

Een vacantiekamp! D.w.z. ontspanning door wandelen, zwemmen, spel, dans en muziek, maar ook: ernstige bezinningsbijeenkomsten met prettige onderlinge discussies. Ook voor dit kamp wordt volgende maand het volledige programma bekend gemaakt.

16—23 Juli: Scholierenkamp (georganiseerd door een commissie uit de Studenten Vereniging op Hum. grondslag en het Humanistisch Verbond).

Leiding: commissie S.V.H.G.—Hum. Verb.

Plaats: Kampeerterrein A.J.C. te Rijssen.

Prijs: f 25,—.

Leeftijd deelnemers: vanaf 15 jaar.

Aantal deelnemers: ± 40.

23—30 Juli: Scholierenkamp (georganiseerd door commissie S.V.H.G.—Hum. Verb.).

Leiding: Commissie S.V.H.G.—Hum. Verb.

Plaats: Kampeerterrein A.J.C. te Rijssen.

Prijs: f 25,—.

Leeftijd deelnemers: vanaf 15 jaar.

Aantal deelnemers: ± 40.

Dit worden kleine kampen voor Middelbare scholieren. Er zal worden geleefd in tent-gemeenschappen, die zelf voor koken enz. zorgen. Daarnaast zullen wandeling, spel, dans en muziek, discussie en kampvuurbijeenkomsten de kampen inhoud geven.

Men kan ook aan beide kampen deelnemen.

13—20 Aug.: Jongerenkamp.

Leiding: H. J. Timmermans en A. Mijster.

Plaats: Kampeerterrein A.J.C. te Rijssen.

Prijs: f 25,—.

Leeftijd deelnemers: vanaf 17 jaar.

Aantal deelnemers: 60 à 80.

Een tentenkamp voor jongeren. Natuurlijk zullen in de eerste plaats de leden van onze jongerengroepen hieraan deelnemen, maar alle jongeren zijn vanzelfsprekend welkom. Het wordt een zeer gevarieerd kamp. Vreugde: dans, spel, zang, muziek. Bezinning: enkele lezingen over jeugdproblemen.

Daarnaast zal een poging gedaan worden door causerie en excursie een goede indruk te geven van het Twentse volksleven en het prachtige Twentse landschap.

Deelnemers melden zich aan voor:

Scholierenkampen (16—23 Juli en 23—30 Juli): W. Geerts, Nieuwe Laan 56, Delft, postgiro 524346.

Jongerenkamp (13—20 Aug.): A. Mijster, Van Tuyll van Serooskerkenplein 31, Amsterdam-Z., postgiro 13500, gemeente giro A'dam M. 690 t.n.v. A. Mijster.

Alle overige kampen: Centraal Bureau Humanistisch Verbond, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht, postgiro 304960.

Bij de aanmelding datum en plaats van het kamp vermelden!

Bij voorkeur gebruik maken van onderstaand invulformulier!

Betaling aan bovenstaande adressen!

Naar Buiten? Naar een kamp van het Humanistisch Verbond!

Deelname voor leden en niet-leden.

Betaling kan in gedeelten ($5 \times \frac{1}{5}$ deel kampprijs) geschieden.

Wij sturen u, op aanvraag, een spaarbusje toe!

Oproep aan alle jongeren

Jongeren-weekend op 19/20 Maart op de Grasheuvel te Amersfoort.

Programma:

Zaterdag 19 Maart:

17.00 uur: Opening.

17.00—18.00 uur: Maaltijd.

18.00—20.00 uur: Dansfeest.

20.00—20.30 uur: Kunstavond.

a. Causerie over in de Grasheuvel tentoongestelde schilderijen.

b. Kamermuziek door een Amersfoorts quartet.

Zondag 20 Maart:

10.00—12.00 uur: Bezinningsbijeenkomst.

Inleider: Dr Garnt Stuiveling.

12.00—12.30 uur: Warme maaltijd.

2.00—4.00 uur: Wandeling met rondleiding door oud-Amersfoort.

4.00—5.00 uur: Theedrinken en sluiting.

Deelnemersprijs f 2,—. Reiskosten worden zo mogelijk omgeslagen. Opgeven bij: Arie Mynster, van Tuyll van Serooskerkenplein 31, Amsterdam-Z.

Op dit weekend mag geen jongere van ons Verbond ontbreken!! Vanzelfsprekend zijn onze jongerengroepen voltallig aanwezig. Meld je aan en doe het spoedig.

HOOFDBESTUUR VAN HET HUMANISTISCH VERBOND.

Dagelijks Bestuur: Dr J. P. van Praag, voorzitter; Dr G. Stuiveling, ondervoorzitter; Drs I. Vijlbrief, secretaris; J. Rogge, penningmeester, lid.

Leden: Dr J. C. Brandt Corstius; Mevr. Dr L. M. Coster—Wijsman; Prof. Mr H. R. Hoetink; Fr. van Hoorn; Mevr. H. A. Polak—Schwarz; Prof. Dr H. J. Pos; Ir P. Schut; Mr A. Stempels; Prof. Dr J. B. Tielrooy; Mr J. In 't Veld; Dr Libbe van der Wal; M. G. Warffemius; Mr H. B. J. Waslander.

AANMELDINGSFORMULIER.

Ondergetekende meldt onderstaande personen:

naam; geslacht m/v; leeftijd
naam; geslacht m/v; leeftijd
naam; geslacht m/v; leeftijd
naam; geslacht m/v; leeftijd
naam; geslacht m/v; leeftijd
adres; plaats
voor het kamp te van 1949
tot 1949.

Te betalen bedrag f

Betaling zal geschieden per giro/per postwissel ineens/in termijnen van f

handtekening:

Tellen de vrouwen mee?

Ja zeker! Een vrouw is volgens Vondel zelfs duizend mannen te erg. Maar tel ze dan ook mee! D.w.z. als er een nieuw lid ingeschreven wordt, vergeet dan niet ook de echtgenote te noteren, als ze er geen bezwaren tegen heeft. Het maakt geen verschil in contributie, maar wel in ledental, en ook dat is belangrijk. Tel de vrouwen mee, want ze tellen mee!

Voor de kleine mensjes en hun wereld

„Ik ken jullie
nog niet . . .”

Beste jongens en meisjes,

Ik vind het wel wat vreemd een beetje met jullie te babbelen, omdat ik nog niemand van jullie ken. Ik weet niet of jullie, mijn toekomstige vriendjes en vriendinnetjes, in Groningen of Middelburg, in Arnhem, Utrecht of in Den Haag wonen. Maar ik hoop, ja, ik weet zeker dat ik het spoedig wel zal weten. Want, beste Annie en Jan, Henk en Alie en hoe jullie verder heten, jullie willen mij toch wel eens een briefje sturen? Afgesproken!

Maar..... als wij vrienden willen worden moeten jullie natuurlijk kennis met mij maken. Nu dan: ik heet o o m J a a p, en nog iets — dat „nog iets” hoeven jullie niet te weten — ik ben niet erg groot, heb geen baard of snor, draag een bril — zo'n moderne sjieke, je weet wel, zonder randen — en ik ben gelukkig nog niet oud. Wel ouder dan jullie, anders hoefden jullie geen „oom” tegen me te zeggen. Ik heb zelf twee kinderen — een meisje en een jongen — dus ik weet precies wat voor kwajongensstreken jullie kunnen uithalen. Ik zou het echt gezellig vinden als jullie mij eens wat vertelden van die streken. En als de verhaaltjes, die jullie mij schrijven, grappig zijn en die kwajongensstreken niet tē kwajongensachtig, dan zal ik ze aan de redacteur van „Mens en Wereld” geven om ze te laten drukken. Met je naam er onder, zodat iedereen kan weten wat je hebt uitgespookt of beleefd.

Ik blijf deze eerste keer niet lang met jullie praten, want veel heb ik nog niet te vertellen. Want, nietwaar, we zijn nog een beetje vreemden voor elkaar. Over een paar maanden is dat heel anders, dan weet ik dat Annie uit Apeldoorn twee blonde vlechten en een wipneusje heeft, dat Kees uit Dordrecht in de „hoogste” zit, sproeten heeft en een ouder zusje, waarmee hij al-

Storm

Vanmorgen vroeg, toen ik wakker werd,
Joelde de storm door de bomen.
Hij rukte en rammelde aan het raam,
Het leek, of hij binnen wou komen.
Ik lachte en riep: „Je hebt geen kans hoor, meneer,
Met al je kabaal blijf je buiten!”
De storm zoog zijn longen weer helemaal vol
En blies met geweld langs de ruiten.
„Huhie, 'k wil naar binnen, huhieha, huhie!”
Wild zwiept hij de buigende twijgen.
Ik sliepte hem uit en toen werd-ie toch boos:
„Kom naar buiten, dan zal ik je krijgen!”
Zo riep hij en greep moeders teil van de haak,
Die kletterde neer bij de buien.
De waslijn, met vaders pyama er aan,
Schoot een, twee, drie, krak uit de muren.
„O”, zei ik van schrik en de storm lachte luid:
„Ik ken nog veel meer van die grappen.”
Hij greep onze schoorsteen: „Let eventjes op!”
Ik hóorde de stenen losknappen!!
„Dat wordt toch tē gek!”. Ja, toen werd ik ook kwaad
En rukte het zijraampje open.
Floep, flapten de dekens en lakens omhoog
En de storm blies ballons van de slopen.
Toen heb ik hard om m'n vader gehuild
Die kwam snel het raampje weer sluiten,
En stopte mij in mijn nu ijskoude bed....
En de storm schaterlachte buiten!

VICTOR ANSTRA.

tijd kibbelt. (Dat is niet zo erg, hoor denkbeeldige Kees, want die twee van mij kabbelen ook vaak met elkaar!).

Nu zet ik er een streep onder, anders ga ik kabbelen met meneer Brandt Corstius, want ik mag niet te veel schrijven. Een blaadje „Mens en Wereld” is zó vol! Dus: deze week schrijven jullie mij allemaal een briefje. Je kunt ze sturen naar

dr. J. C. Brandt Corstius,
van Ostadelaan 147, Utrecht.

Groeten van

o o m J a a p.

RAADSEL

Welke bloem kan je nooit in een
vaas zetten?

Een ijsbloem

MENS EN WERELD

is het orgaan van het Humanistisch Verbond. Redactieraad: Dr J. C. Brandt Corstius, Maurits Dekker, Mr A. Stempels, Adres Redactie: A. van Ostadelaan 147, Utrecht — Adres Administratie: Weerdsingel O.Z. 80, telefoon 10163, Utrecht. Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht — Advertentie-tarieven op aanvraag. Kleine advertenties voor particulieren f 1,— per regel: kolombreedte 58 mm. — Abonnementscondities: Leden: gratis, niet-leden: f 2,50 per jaar. — Prijs losse nummers f 0,20. — Conditie Lidmaatschap Humanistisch Verbond worden verstrekt door: Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Verbond groeide met 850 leden

Hoofdbestuur

Op het congres van 6 en 7 Maart 1948 werd het hoofdbestuur als volgt samengesteld: Dr J. P. van Praag, 1e voorzitter; Dr G. Stuiveling, 2e voorzitter; I. Vijlbrief, secretaris; J. Rogge, penningmeester; Dr J. C. Brandt Corstius, hoofdredacteur; Mevr. Dr L. M. Coster—Wijsman; Prof. Mr H. R. Hoetink; Fr. van Hoorn; Dr D. Loenen; Mevr. Br. van den Muyzenberg—Willemse; Mevr. H. A. Polak—Schwarz; Prof. Dr H. J. Pos; Ir P. Schut; Mr. A. Stempels; Prof. Dr J. B. Tielrooy; Mr J. in 't Veld; Dr L. G. van der Wal; M. G. Warffemius; Mr H. B. J. Waslander. Aan dit hoofdbestuur werd o.m. opgedragen zich te beraden over de regeling van de periodieke aftreding der H.B.-leden, teneinde zoveel mogelijk een regelmatige vernieuwing van het H.B. te bevorderen. Na rijp beraad is het H.B. tot de conclusie gekomen, dat de regeling van het aftreden der H.B.-leden, zoals deze thans in art. 3 van het Huishoudelijk Reglement is vastgelegd ook voor de nabije toekomst gehandhaafd kan worden.

Terstond na het congres heeft het H.B. gemeend zich diepgaand te moeten bezig houden met de problemen, die gerezen waren rondom de staatsgreep in Tsjecho-Slowakije. Dit beraad leidde tot een resolutie, waarin het H.B. zich uitsprak voor de democratische staatsopvatting, zoals die in de Westerse democratieën erkend wordt, zij het dat deze opvatting in de praktijk niet altijd ten volle verwezenlijkt is. Niettemin bleef bij verschillende H.B.-leden de vraag bestaan of er in de kring van het H.B. voldoende overeenstemming bestond over de praktische consequenties van het humanisme om gemeenschappelijk leiding te geven aan het Verbond. Steeds meer neigden sommigen er toe deze vraag ontkennend te beantwoorden.

In dit geval echter zou een bijzonder congres nodig zijn om daarin uitspraak te doen. Hiertegen echter bestonden ernstige bezwaren, zowel van financiële als van technische aard. Daarom overwogen bedoelde H.B.-leden aanvankelijk of het H.B. hier niet een uitspraak zou kunnen doen, daarbij de bevoegdheden van het congres waarnemende. Al spoedig echter kwam men tot de conclusie, dat dit niet alleen juridisch zeer aanvechtbaar zou wezen, maar bovendien praktisch niet anders kon betekenen dan het nemen van een besluit, waarbij het lidmaatschap van de C.P.N. en het H.B. onverenigbaar werd verklaard, hetgeen door niemand in deze vorm werd gewenst. Het

stond immers voor het gehele H.B. vast, dat het hier niet ging om politieke kwesties als zodanig, maar om de levensbeschouwelijke betekenis er van, die slechts in ieder geval afzonderlijk beoordeeld kon worden.

Het bijeenroepen van een bijzonder congres kon echter voorkomen worden, doordat Mevr. van den Muyzenberg bereid bleek zich tot het volgende congres uit het H.B. terug te trekken, hetgeen door het H.B. als een daad in het belang van het Verbond bijzonder op prijs werd gesteld. Het congres zal er zich derhalve over hebben uit te spreken of het de politieke opvattingen der kandidaten voor het H.B., niet als zodanig, maar in hun levensbeschouwelijke betekenis, al of niet een beletsel acht om die kandidaten de leiding toe te vertrouwen van het humanisme, zoals het congres dat verstaat.

Mevr. B. v. d.
Muyzenberg
trok zich
tijdelijk terug
uit het H.B.

Groei

Per 1 Januari 1948 bedroeg het aantal plaatselijke gemeenschappen 27. In de loop van 1948 kwamen de volgende gemeenschappen daarbij: Alkmaar, Assen, Bussum, Emmen, Goes, Den Helder, Middelburg, Nunspeet, Vlissingen, Voorburg, Wassenaar, Zeist, Zutphen, zodat dit aantal per 1 Jan. 1949 tot 40 gestegen was. Het ledental, dat op 1 Jan. 1948 ca. 3500 bedroeg *) (bijna 2550 inschrijvingen) steeg in de loop van het jaar tot ruim 4350 (ruim 3150 inschrijvingen), zodat het toenam met ongeveer 850 (600 inschrijvingen), hetgeen te opmerkelijker is, daar in de maanden Maart tot en met Augustus slechts een zeer geringe toename heeft plaats gehad.

De organisatorische positie der gemeenschappen werd in de loop van dit verbondsjaar aanzienlijk versterkt. Toch blijven vele gemeenschappen worstelen met een tekort aan middelen en kader, zowel in geestelijk

*) Het aantal, in het vorige jaarverslag genoemd, berustte op een administratieve fout. Het opgegeven aantal inschrijvingen was juist.

als in organisatorisch opzicht, terwijl ook het werkersapparaat nog niet altijd die hechte structuur vertoont, die door de werkzaamheden van het Verbond vereist wordt.

Het lijdt geen twijfel, dat er op het gebied van huisbezoek, geestelijke verzorging van militairen, in ziekenhuizen en gevangenissen, bij reclassering en in a-sociale milieus nog zeer veel te doen valt. Ook het gemeenschapsleven en de stijl der bijeenkomsten is nog voor aanzienlijke verbetering vatbaar. Maar dit alles neemt niet weg, dat de ontwikkeling van het gemeenschapsleven in het algemeen bevredigend genoemd mag worden.

Verheugend was in het afgelopen jaar in het bijzonder de ontwikkeling van het jongerenwerk. Er werden verschillende plaatselijke jongerengroepen gevormd, die een centraal orgaan bezitten in de landelijke jongerencommissie, waarvan H. J. Timmermans als voorzitter en A. Mijster als secretaris-penningmeester optraden. In de zomer werd een landelijke jongerenconferentie belegd, waarnaast plaatselijke weekends en bijeenkomsten werden georganiseerd; ook aan het algemene verbondswerk namen de jongeren in verblijvende mate deel.

Organisatie

Het organisatorische apparaat van het Verbond werd dit jaar versterkt door de vorming van verschillende districten, te weten Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht, IJssel/Rijn en Groningen/Friesland. De districten kunnen een belangrijke rol gaan vervullen bij de inwendige versterking van het Verbond. Verschillende districtsvergaderingen der gemeenschapsbesturen vonden reeds plaats evenals enkele districtsweekends, terwijl de districten al belangrijke steun verleenden bij de organisatorische werkzaamheden van het H.B., zoals o.a. de Kadercursussen. Het H.B. acht het tijdstip evenwel nog niet gekomen om reeds tot een nadere reglementaire omschrijving van de positie der districten over te gaan.

Het is hier ook de plaats om een enkel woord te wijden aan het Centraal Bureau. De hoeveelheid werk, die door de buitengewoon toegewijde en energieke staf ook dit jaar weer werd verricht, dwingt onvoorwaardelijke bewondering af en kan niet genoeg gewaardeerd worden. Het staat vast, dat de in veel opzichten gunstige positie van het Verbond niet in de laatste plaats te danken is aan de onvermoeide

activiteit van F. van den Berkhof en H. J. Lips.

Financiën

De financiële positie van het Verbond bleef ook dit jaar voortdurende zorg eisen. Weliswaar maakte de gift van f 30.000,— eind 1947 het mogelijk het apparaat volledig te doen functionneren en enkele der meest noodzakelijke werkzaamheden aan te pakken, maar daardoor werd het Verbond ook weer voor nieuwe taken geplaatst, die zijn financiële mogelijkheden verre te boven gaan. De paradoxale situatie van het Verbond is thans deze, dat het prestige, dat het geniet zoveel groter is dan zijn financieel vermogen, dat het materieel niet beantwoorden kan aan wat men er van verwacht. Anders gezegd: de materiële groei blijft achter bij de ideële; maar het enige wat die materiële groei bevorderen kan, is een verdere ontplooiing van de praktisch-ideële activiteit. Daartoe is een belangrijk bedrag nodig, dat de werkzaamheden in deze groei-periode mogelijk maakt. Voor drie jaar is dat bedrag geschat op f 75.000,—. Vandaar, dat alle energie in deze fase gericht dient te zijn op het bijeenbrengen van fondsen, waar zonder het Verbond gedoemd is een misschien nuttige, maar machteloze groep te blijven.

Daarom heeft de actie Kaarten-op-Tafel alle aandacht van het H.B. Niettemin is de groei van het Fonds-Volksopvoeding in 1948 volstrekt onvoldoende gebleven. Ook de gemeenschappen en afzonderlijke leden dienen hierop onverzwakt hun belangstelling gericht te houden. De toeneming van het ledental is hierbij een even belangrijke factor, als de aantrekking van giften in eens, groot of klein. De groei van het aantal leden kan door de gemeenschappen en leden ook zeer bevorderd worden, niet alleen door onvermoeibare activiteit en huisbezoek, maar ook door een regelmatige contributie-inning, eens per maand of zo nodig per week. De vraag of een wijziging der contributie-regeling nodig is, dient in dit verband ook nader onder ogen te worden gezien.

Uitbreiding invloedssfeer

Het H.B. heeft in het afgelopen jaar alles gedaan, wat in zijn vermogen lag om de invloedssfeer van het humanisme naar buiten en naar binnen toe uit te breiden. Op 14 Februari werd de acte verleden voor de humanistische Stichting, voor opvoeding, studie en verpleging. Met andere samen werd de Moderne Jeugd Raad opgericht voor jeugdwerk op niet-confessionele grondslag; daaronder ressorteert de Dienst voor de niet-gegrepen jeugd, die clubhuizen exploiteert in Amsterdam en Den Haag, terwijl andere waarschijnlijk binnenkort zullen volgen.

In de zomer werden drie kampen georganiseerd, twee familiecampen te Oisterwijk

en een kamp voor individuen te Blaricum, waarvoor in totaal ruim driehonderd deelnemers werden ingeschreven, die aan deze kampen de beste herinneringen bewaren. In de winter werd een schriftelijke cursus in vijf lessen opgezet, alsmede een mondelinge kadercursus van twee week-ends in Amsterdam, Rotterdam, Groningen en Zwolle, die beide, voor zover thans te zien is, een succes genoemd mogen worden; er waren resp. 350 en 200 deelnemers. Daarnaast hebben de H.B.-leden zich beijverd om zoveel mogelijk in de gemeenschappen het humanisme door het gesproken woord uit te dragen. Wel moet echter de vraag onder het oog gezien worden of deze activiteit in dezelfde omvang kan worden voortgezet, daar sommige H.B.-leden zodoende aan even dringende werkzaamheden onttrokken dreigen te worden.

In Augustus werd te Amersfoort in kleine kring een conferentie over Geestelijke Verzorging belegd, waar zeer belangrijk voorbereidend werk werd verricht en een voorlopig rapport werd ontworpen. Ook hiervoor is echter de materiële grondslag nog niet aanwezig. Dit neemt evenwel niet weg, dat het H.B. maatregelen overweegt om, eventueel in samenwerking met Humanitas, de mogelijkheden, die er zijn — gedacht wordt aan adviesbureaux — op bescheiden schaal te verwerkelijken.

Radio

Ook door de Radio weerklonk regelmatig het humanistisch woord, iedere Zondag om 9.45 uur voor de V.A.R.A. en naar het zich laat aanzien binnenkort wellicht ook voor de A.V.R.O.-microfoon. Sinds October worden de V.A.R.A.-toespraken wekelijks uitgegeven in het Woord van de Week, waarop tot heden zevenhonderd abonné's werden genoteerd. Aan het maandblad Mens en Wereld werd voortdurend aandacht besteed, al beantwoordt het nog steeds niet aan wat H.B. en redactie graag zouden zien. Plannen ter verbetering zijn inmiddels in uitvoering. Naast enkele publicaties in brochurevorm, o.a. „Bezwaren tegen het Humanistisch Verbond” en „De Positie van het Humanistisch Verbond” werd bovendien een kalender uitgegeven, waarvan een duizendtal exemplaren verkocht zijn.

Aan de verdieping en verdediging van de Humanistische gedachte werd eveneens de nodige aandacht besteed. Langs informele weg kon bereikt worden, dat een onjuiste karakteristiek in een brochure van de P.v.d.A. — Het paard van Troje — in de tweede druk herzien werd. Soms was het nodig in mondelinge en schriftelijke polemieken op te komen voor het goed recht van een humanistische levensbeschouwing, zoals die in het Verbond wordt verstaan, zo b.v. in Wending en Het Gemenebest. Hierin en in zijn overige werkzaamheden werd het H.B. bijgestaan door

een aantal tijdelijke en permanente commissies, zoals de Publiciteitscommissie, de commissie voor Humanisme en Opvoeding, de Culturele commissie, de Wetscommissie en de commissie voor Internationale Contacten.

Contacten

Met verschillende departementen en officiële instanties werd overleg gepleegd, soms op het hoogste niveau, ter bevordering van de humanistische gedachte en de humanistische werkzaamheid op velerlei terrein. Het is niet altijd juist om over dit overleg, dat soms een belangrijk deel der activiteit van bureau en H.B.-leden omvat in den brede uit te weiden. In het algemeen mogen deze contacten uiterst vruchtbaar genoemd worden. Slechts met het Departement van Oorlog hadden besprekingen en correspondentie tot op heden een minder bevredigend verloop. Er is echter nog geen aanleiding om aan te nemen, dat daarin niet alsnog een wijziging ten gunste zou optreden.

Met de Studenten Vereniging op Humanistische Grondslag werden de beste betrekkingen onderhouden. Als uitdrukking daarvan woont sinds kort een waarnemer van de S.V.H.G. de H.B.-vergaderingen bij. Bij verschillende gelegenheden bleek het voorts mogelijk internationale contacten te onderhouden of aan te knopen; zo met de American Humanist Association, de Rationalist Press en de Ethical Societies in Engeland, de Libres-Penseurs in Frankrijk en verschillende contactpersonen in Duitsland. Ook is het Verbond vertegenwoordigd in de Contact-Commissie voor Culturele Betrekkingen met Duitsland. Bij verschillende congressen en conferenties, alsmede in diverse lichamen is voorts de stem van het humanisme door middel van zijn vertegenwoordigers gehoord. Vele van die relaties komen in aanmerking voor nadere aandacht en versteviging, wat echter ten nauwste samenhangt met de materiële versterking van de positie van het Verbond.

„Humanitas”

Afzonderlijke aandacht verdient in dit verband de verhouding tot onze zusterorganisatie Humanitas, de Vereniging voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag. De goede samenwerking daarmee wordt belemmerd door twee factoren, t.w. de vrijzinnig-christelijke en de democratisch-socialistische inslag, die deze organisatie heeft. Het H.B. erkent gaarne, dat voor het maatschappelijk werk de samenwerking met vrijzinnig-christelijken niet hoeft te worden afgewezen, evenzeer als het begrijpelijk is, dat socialisten bij dit werk een grote rol spelen, daar het buitenkerkelijk volksdeel nu eenmaal in aanzienlijke mate socialistisch is. Dat neemt echter niet weg, dat de basis van de samenwerking met

Humanitas, niettemin humanistisch dient te zijn.

Het H.B. heeft voor dit standpunt in de contact-commissie met Humanitas alle begrip gevonden; dat neemt echter niet weg, dat de praktijk op dit gebied nog wel bepaalde problemen stelt. Met name moet het misverstand wekken over het karakter van het humanisme, wanneer het humanistische maatschappelijk werk zich volledig verbindt met het democratisch-socialisme. Indien deze tendentie zich zou doorzetten, zou de behoefte ontstaan aan een maatschappelijk werk op algemeen humanistische grondslag. Intussen heeft het H.B. de hoop niet laten varen, dat ook in dit opzicht op den duur een bevredigende oplossing mogelijk zal zijn.

Ten aanzien van de praktijk hebben zich in dit verslagjaar voornamelijk twee punten voorgedaan: n.l. de plaatsing van buitenlandse kinderen en de organisatie van een humanistisch thuisfront. Ten aanzien van de buitenlandse kinderen werd met Humanitas overeengekomen, dat deze organisatie zich zou belasten met de plaatsing van kinderen, die door relaties van de P.v.d.A. werden uitgezonden, terwijl het Verbond zich bezig zou houden met de kinderen, die langs andere weg naar ons land kwamen, daar Humanitas hiertoe niet de mogelijkheid had. Voor dit doel werd een apparaat in het leven geroepen, het Buitenkerkelijk Bureau Pleegkinderen, waarvan Mevr. v. Gorkom—Lechner de volijverige secretaresse werd. Het Verbond kreeg een vertegenwoordiging in de Nationale Commissie voor Kinderuitzending en zonder overdrijving mag geconstateerd worden, dat het Verbondswerk op dit gebied, hoewel klein van omvang, van grote betekenis is voor het prestige, dat het humanisme geniet. Ook hierbij zijn echter zeer grote financiële moeilijkheden te overwinnen.

Thuisfront

Het H.B. had reeds vergevorderde plannen voor een humanistisch thuisfront, plannen, die echter o.a. door gebrek aan middelen werden opgehouden, toen uit de kringen van de P.v.d.A. zulk een thuisfront werd gesticht. Deze kwestie en die van de pleegkinderen gaf aanleiding tot een aantal informele uiteenzettingen met de P.v.d.A. Het H.B. vleit zich met de hoop, dat daarbij een aanzienlijke verheldering van het karakter van het moderne humanisme kon worden bereikt. Het verwacht nog steeds, dat ook ten aanzien van het thuisfront, die vormen van organisatie gevonden zullen worden, die aan het humanisme als levensbeschouwing van het buitenkerkelijke volksdeel een volle recht doen. Het zou voor de hand liggen, dat Humanitas de centrale plaats in een dergelijk thuisfront zou innemen, daarin bijgestaan door vooraanstaande figuren uit het Humanistisch Verbond en verder uit al die organen, die mede

Wat U voor het congres moet weten

Het Jaarlijks Congres wordt gehouden op 9 en 10 April in het N.V. Huis, Oudegracht 245, Utrecht.

De deelnemersprijs bedraagt voor niet-afgevaardigden f 3,— (Eén dag f 1,50). Kosten warme maaltijd f 3,—.

Overnachting bij geestverwanten is mogelijk, mits hiertoe vóór 20 Maart de wens te kennen is gegeven.

Zendt onderstaand formulier spoedig in!

Stelt het betalen van het verschuldigde bedrag niet uit! Ge voorkomt hiermee stagnatie op het congres! Postgiro 304960 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht.

Hoofdbestuursleden en afgevaardigden wordt dringend verzocht, zich eveneens door middel van onderstaand formulier aan te melden!

geïnteresseerd zijn in de levensbeschouwelijke vragen van het buitenkerkelijke volksdeel.

Het is uiteraard niet mogelijk om de leden van het Verbond doorlopend een duidelijk beeld te geven van de omvangrijke werkzaamheden, die door de centrale organen worden verricht. Het H.B. voelt dit als een gemis en heeft de gelegenheid van dit jaarverslag met graagte aangegrepen om de leden enigszins inzicht te verschaffen in de grote belangen, die er bij het voortbestaan van het Verbond op het spel staan. Het is daaruit, dat het H.B. de hoop put, dat de leden ten volle doordrongen zullen zijn van de verantwoordelijkheid, die op ons aller schouders ligt. Het Verbond zal moeten bewijzen, dat het niet te klein is voor de grote taken, die zich in dit stadium opdringen.

Daartoe vraagt het humanisme ieders materiële en persoonlijke toewijding en het H.B. mag niet nalaten opnieuw met de meeste nadruk en in de grootste ernst alle humanisten in Nederland op te roepen niet alleen tot overtuigde medewerking, maar ook tot volledige offerbereidheid. Alleen dan zal het humanisme op dit beslissend moment niet tekort schieten.

I. VIJLBRIEF, Secretaris.

Congresvoorstellen

Art. 20 h.h. regl. worde als volgt gelezen:

1. Ieder lid bepaalt zelf zijn of haar contributie, met dien verstande, dat de minimum-contributie tien cent per week bedraagt. In bijzondere gevallen kan echter door de gemeenschapsbesturen of het Hoofdbestuur een lagere contributie toegestaan worden.

2. Voor echtparen met hun eventuele kinderen beneden 18 jaar tezamen gelden dezelfde regels omtrent de minimum-contributie als voor alleenstaande personen.

3. Van de contributie der leden van een plaatselijke gemeenschap wordt 50 % afgedragen aan de centrale kas.

(Hoofdbestuur)

Candidaten Hoofdbestuur

Dr J. P. van Praag, 1e voorzitter.
Dr G. Stuiveling, 2e voorzitter.
Drs I. Vijlbrief, secretaris.
J. Rogge, penningmeester.
Dr J. C. Brandt Corstius, hoofdredacteur.
Mevr. C. J. Blikslager—v. d. Sigtenhorst.
Prof. Mr H. R. Hoetink.
Mej. Dr J. Hudig (gevr.).
Dr D. Loenen.
Mevr. H. A. Polak—Schwarz.
Prof. Dr H. J. Pos.
Ir P. Schut.
Mr A. Stempels.
Prof. Dr J. B. Tielrooy.
Mr Dr J. in 't Veld.
Dr Libbe van der Wal.
M. G. Warffemius.
Mr H. B. J. Waslander.

(Hoofdbestuur.)

Brieven aan H.B. en C.B.

Willen alle briefschrijvers er aan denken, dat brieven voor het H.B. als regel ongeveer de 15e van iedere maand binnen moeten zijn, willen ze op de H.B.-vergadering aan het einde van de maand aan de orde kunnen komen. Men zal er dus in het algemeen in het begin van de volgende maand antwoord op kunnen verwachten. Komen ze ná de 15e binnen, dan duurt het in het algemeen dus zes of zeven weken eer men antwoord krijgt. Het verdient daarom aanbeveling alle correspondentie zoveel mogelijk te richten tot het C.B., dat als regel prompt antwoordt. Is men met het antwoord niet tevreden, dan kan men zich altijd nog tot het H.B. wenden. Op deze wijze wordt het H.B. ook niet overbelast met ingekomen stukken.

Op pag. 16 vindt U een aanmeldingsformulier voor het Congres

BALANS PER 31 DECEMBER 1948.

Inventaris	f 1.637,97	Eigen vermogen:	
Afschr. t/m 31 Dec. '47	f 140,—	Reservefonds	f 25.500,—
Idem '48	„ 277,10 „ 417,10	Fonds Volksopv.	„ 6.859,06
	f 1.220,87	Kaarten op Tafel	„ 1.384,86
Debiteuren	„ 438,98		f 33.743,92
Afdelingen	„ 1.851,26	Af: Nadelig saldo Ai. Pi.	„ 243,18
	„ 2.290,24	Nadelig saldo 1948	„ 13.319,79
Voorraad boeken en brochures	„ 1.363,14		„ 13.562,97
Vooruitbetaalde en te vorderen posten:			f 20.180,95
Contributies	„ 1.001,27	Leningen	„ 600,—
Boeken en brochures	„ 323,—	Crediteuren	„ 2.142,61
Diversen	„ 955,97	Diverse te betalen en vooruit ontv. posten	„ 1.958,15
	„ 2.280,24		
Liquide middelen:			
Effecten	„ 13.375,—		
Kas	„ 54,72		
Bank	„ 371,14		
Postgiro	„ 3.926,36		
	„ 17.727,22		
	f 24.881,71		f 24.881,71

REKENING VAN ONTVANGSTEN EN UITGAVEN OVER 1948.

Contributies	f 11.457,98	Exploitatie maandblad	f 2.857,89
Boeken en brochures:		Woord van de Week	„ 360,77
Opbrengst	f 5.199,08		f 3.218,66
Kortingen	„ 529,93	Zomerkampen	f 401,56
	f 4.669,15	Congres 1948	„ 788,35
Aankoop- en overige kosten	„ 4.245,58		„ 1.189,91
	f 423,57	Subsidies	f 1.515,47
Diverse Baten:		Salarissen	f 10.201,68
Verkoop kalender 1949	f 311,15	Sociale lasten	„ 965,51
Schriftelijke cursus	„ 340,25	Pensioenpremies	„ 955,01
Interest	„ 301,94		f 12.122,20
	„ 953,34	Algemene kosten	„ 8.012,83
Teveel gereserveerd in 1947 op dub. vorderingen	„ 181,49		„ 20.135,03
Nadelig Saldo	„ 13.319,79	Afschrijving Inventaris	„ 277,10
	f 26.336,17		f 26.336,17

BEGROTING 1949.

1. Contributie	f 14.000,—	5. Mens en Wereld	f 3.500,—
2. Fonds Volksopvoeding	„ 2.500,—	6. Salarissen	f 14.500,—
3. Boeken en brochurs	„ 1.000,—	Onkosten	„ 8.500,—
4. Uit reserve	„ 15.000,—		„ 23.000,—
		7. Moderne Jeugdraad	P.M.
		8. Pleegkinderen	„ 1.250,—
		9. Jongerenwerk	„ 750,—
		10. Onvoorzien	„ 1.500,—
		11. Fonds Volksopvoeding	„ 2.500,—
	f 32.500,—		f 32.500,—

OVERZICHT KAPITAALDIENST.

Vermogen op 1 Januari 1949	f 20.180,95	Nadelig saldo 1949 (begroot)	f 15.000,—
Toeneming 1949 (begroot)	„ 2.500,—	Vermogen op 31 December 1949 (begroot)	„ 7.680,95
	f 22.680,95		f 22.680,95

TOELICHTING:

- Er is op gerekend dat de tegenwoordige leden in het algemeen hun contributie niet zullen verlagen.
- Suggesties zullen gedaan worden teneinde deze post aanzienlijk op te voeren.
- Het is de bedoeling op het bureau een aankomende bediende aan te stellen, daar het personeel overbelast is.

- Het H.B. vraagt machtiging om bij eventuele verbetering van de financiële toestand dit werk tot een maximum van f 2000,— te steunen. (Hoofdbestuur.)

Candidaten financiële commissie:

J. MANNEKE (gevr.)
A. SCHUUR.
Mr W. A. C. STERK (hoofdbestuur).

De motor draait . . .

Een klein voorval! Op Zaterdagavond komt een lid bij me op bezoek. Uit een andere stad, hij heeft er een reis voor moeten maken. Onder het genot van een kopje koffie en een goede sigaar zetten we een boom op. Als we wederzijds het terrein wat hebben verkend, komen een aantal persoonlijke moeilijkheden naar voren. We praten er lang over, voor enkele dingen vinden we een oplossing, voor vele anderen niet. Maar toch, als we tenslotte afscheid nemen en elkaar beloven dit contact vast te houden, besef ik nog eens goed, welke grote waarde ons Verbond nu reeds in het leven van velen vertegenwoordigt. We zijn nog klein in aantal, maar door onze ernstige pogingen tot bezinning en praktische arbeid beide, hebben we een ontmoetingsvlak geschapen voor mensen die elkaar in zorg en vreugde, juist van mens tot mens, iets te zeggen hebben en alleen reeds daardoor elkaar helpen. Meen niet dat zo'n voorval tot de uitzonderingen behoort!

Telkenmale ontmoet ik in ons Verbond

situaties waarin mensen iets voor elkaar betekenen, soms individueel, soms groepsge wijze. Ik bewaar een groot aantal brieven van arbeiders uit D.U.W.-kampen, van dienstweigeraars, van soldaten uit Indonesië, van verpleegden in ziekenhuizen en blindeninrichtingen, die het op prijs stellen dit gesprek van mens tot mens met ons aan te gaan. Ik beweer niet, dat dit niet ook mogelijk was zonder het Verbond, maar wel dat door het bestaan van ons Verbond de mogelijkheden daarvoor groter en meer vanzelfsprekend zijn geworden, terwijl het juist ons gezamenlijk worstelen met de problemen is dat deze persoonlijke gesprekken een diepere inhoud geeft. Op dit terrein van de wederzijdse geestelijke verzorging wacht ons nog een grote taak. Of we deze enigszins naar behoren zullen kunnen vervullen hangt mede af van de organisatorische kracht die we nu en in de naaste toekomst ontwikkelen. In dit raam betekent iedere geslaagde bijeenkomst, iedere goede activiteit een belangrijke winst.

Bureau pleegkinderen

In verschillende gemeenschappen stond deze maand het pas opgerichte Buitenkerkelijk Bureau Pleegkinderen in het middelpunt van de belangstelling. Uit zeer veel plaatsen bereikte ons het bericht dat men reeds een plaatselijk Bureau heeft ingesteld! Vooral, maar natuurlijk niet uitsluitend, voor de vrouwen ligt hier een prachtige taak. We willen dit jaar 1250 noodlijdende kinderen uit Duitsland en Frankrijk voor 3 maanden in onze gezinnen opnemen. Inlichtingen hierover kunt U verkrijgen bij de gemeenschapssecretarissen en bij de secretaresse van het Landelijk Bureau: Mevrouw M. v. Gorkom—Lechner, Mauritsstraat 64, Utrecht.

Culturele vorming

Zo langzamerhand, en zeker nu de zomer weer nadert, ontstaat in ons Verbond het verlangen in een gemeenschappelijk samenzijn, naast het gesprek, ook andere vormen te vinden waarin we ons kunnen uiten. Zang, muziek, dans, wandelingen en kampen veroveren zich een plaats in ons werk. Ons Centrale Zomerwerk, waarover U elders in dit nummer van Mens en Wereld een en ander vindt, zal daartoe een uitstekende gelegenheid bieden. Wat ook plaatselijk te bereiken is, bewijst men in Amsterdam. We laten daarom een groot deel van de Amsterdamse Commissie voor Culturele Vorming hieronder volgen. Natuurlijk is er op dit werk wel kritiek te uiten, maar het is als poging zeker belangrijk.

Doe wat!

Praten en doen behoeven geen tegenstellingen te zijn! Als men door een gesprek een ander mens, of misschien zichzelf, weer mogelijkheden laat zien, heeft men inderdaad ook iets gedaan. Bovendien, een gesprek kan vaak uitgangspunt zijn voor praktisch werk! Toch zal ieder gemeenschapsbestuur er naar moeten streven zoveel mogelijk leden in het werk te betrekken. Hoeveel werk is er niet te doen, kleiner en groter, maar haast alles is belangrijk. In de eerste plaats natuurlijk het werk dat door de bestuurders zelf gedaan wordt, het samenstellen van

de programma's, het administratieve werk van secretaris en penningmeester enz. Het zou een klein kunstje zijn daarnaast nog twintig andere werkzaamheden op te sommen, maar ik geef er de voorkeur aan in dit nummer en de volgende steeds een enkel ding op te noemen en daar even op in te gaan. Misschien brengen we enkele mensen op een idee. Een raad vooraf. Vorm niet voor elke werkzaamheid een commissie, of liever vorm eerst dan een commissie als er door het werk zelf behoefte aan ontstaat. Het eerste voorbeeld:

Ledenbezoek

Iedere organisatie, als is ze nog zo klein, bedreigt het gevaar van de papieren leden. Geheel te voorkomen is dat nooit, maar men kan er wel wat aan doen. Ik ken enkele gemeenschappen, waar men de goede gewoonte heeft juist die leden, die men op de bijeenkomsten nooit ziet, een enkele maal thuis te bezoeken. Niet om ze te dwingen in te gaan maar alleen ter kennismaking, terwille van het gesprek. Natuurlijk ondervindt men dan teleurstellingen, men zal een enkele keer bij mensen komen, die zo'n bezoek niet op prijs stellen. Nu goed, dat weet men dan, maar regel is dat zeker niet! Integendeel, meermalen is me gebleken dat uit zo'n gesprek iets goeds ontstaat. Nieuw werk komt er soms uit voort en in veel gevallen doen en de bezoeker en de bezochte nieuw enthousiasme op. Als er één man of één vrouw is, die aan dit werk twee avonden per maand besteedt, is het al belangrijk. Men hoeft er niet knap voor te zijn, het enige dat nodig is, is: een beetje enthousiasme! Misschien voelt één der lezers er wat voor? Laat hij zich eens met zijn gemeenschapsbestuur in verbinding stellen.

MEESENSCHAPPEN

Friesland

We hebben de indruk dat we in Friesland voet aan de grond krijgen. Vooral in Leeuwarden wordt hard gewerkt, de Zondagochtendbijeenkomsten worden er goed bezocht, er is een actieve groep jongeren, men denkt er reeds aan zomerplannen. Er werd in de afgelopen maand 25 % van het aantal leden bijgewonnen.

Sneek

Deze gemeenschap heeft enkele goed bezochte Zaterdagavondbijeenkomsten gehad, één met dr. J. P. van Praag, één met H. Lips. Op beide avonden waren ongeveer 60 mensen. Men wil er een groots opgezette Mei-bijeenkomst vieren.

Heerenveen

Een merkwaardig verschijnsel. Verleden jaar begonnen met enkele mensen, telt deze gemeenschap nu toch bijna 30 mensen. De moeilijkheid was tot nu toe, dat men er niet in slaagde een gemeenschapsbestuur samen te stellen. Hulde aan Mevrouw Wierda—Jarings, die ondanks alle moeilijkheden bleef doorzetten, op haar eentje. Nu is er in Heerenveen door enkele leden een afd. van het Buitenkerkelijk Bureau Pleegkinderen opgericht. Hopelijk komen door dit werk ook enkele mensen naar voren, die een bestuursfunctie ambiëren.

Gorredijk

Ook in deze laatste telg van onze Friese gemeenschappen wordt gearbeid. Men werkt er ook aan de voorbereiding van een Mei-bijeenkomst, er zijn enkele actieve jongeren.

Wageningen

Hier werden in de afgelopen maanden bijna 30 nieuwe leden gewonnen! Men begint er nu met kleine praatavonden, terwijl regelmatig Zondagochtendbijeenkomsten worden gehouden. Naast het werk voor het Buitenkerkelijk Bureau wordt ook ander maatschappelijk werk verricht in plaatselijke combinaties. Tenslotte loopt de secretaris met het plan rond in het voorjaar met een gemeenschap in het Westen een weekend uit te wisselen, d.w.z. Wageningen gaat een weekend bij de andere Gemeenschap doorbrengen, daarna komt deze naar Wageningen. Een uitstekend idee! Wellicht voor verdere toepassing geschikt.

Deventer

Deze gemeenschap heeft deze maand den Heer M. Knoop uitgenodigd om te spreken over „Sexuele Opvoeding”. De Deventenaren bleken belangstelling te hebben voor de Humanistische visie op dit probleem, er waren zeer veel jonge ouders en jeugdigen.

Rotterdam

Hier vallen de huiskamerbijeenkomsten in goede smaak. Op de Linker Maasoever behandelt J. Mourits er de schriftelijke cursus, aan de Rechter Maasoever heeft J. Reddingius o.a. over Gandhi gesproken. De belangstelling was boven verwachting.

Arnhem

Naast veel ander werk gaat men hier nu ook met een jongerencursus o.l.v. M. Knoop uit Deventer beginnen. We rekenen er op dat daar een nieuwe jongerengroep uit ontstaat.

Gouda

Zondagavond 9 Januari hield de Gemeenschap Gouda haar „traditionele” Nieuwjaarsbijeenkomst.

De avond werd verzorgd door onze jongere en oudere kunstenaarsleden en we genoten van een bont allerlei, dat zich in vlot tempo voltrok.

De stemmen werden geoefend in samenzang onder leiding van de oud-Gouwenaar S. Koning en dat ging prachtig.

De Heer Lips hield een toespraak. Het was goed je in die gezellige kring even te bezinnen op de opgave ons Verbond te maken tot een leidinggevende factor in buitenkerkelijk Nederland. Daar aan mee te werken is onze voornaamste taak in dit Nieuwe en volgende jaren.

De leden namen dit spontaan ter harte, jammer genoeg was de heer Lips al vertrokken, toen de presentie-lijst terug kwam met achter vele namen een extra bijdrage.

Naast deze giften vonden we die avond vijf gezinnen bereid voor drie maanden een buitenlands kind te verzorgen.

Dit was voor ons bestuur wel het hoogtepunt van deze geslaagde avond.

Franse kinderen

Eind van deze maand (28 Februari) gaan de Franse kinderen naar Parijs terug. Moge deze kinderen door het verblijf in ons land het verlangen naar het betere behouden! Voorlopig: Au revoir!

Voor me ligt nog een hele lijst met mededelingen en korte verslagen. Laten die enkele gemeenschappen die nooit berichten doorgeven er nu ook de volgende maand eens aan denken. Deze rubriek blijft slechts dan lezenswaard als de activiteit van het gehele Verband er in terug wordt gevonden. Copie voor het volgend nummer vóór 25 Februari aan:

H. LIPS, Madoerastr. 35, Amersfoort.

OMNIBUS

voor de Jeugd

het boek waar
duizenden kinderen
naar verlangen

in één boek een gehele bibliotheek!

De Omnibus bestaat uit werk van de beste Nederlandse auteurs, geïllustreerd door de beste Nederlandse tekenaars.

Voor de jeugd is er dit aantrekkelijke, dat allen, die aan dit boek meewerkten, grote-mensen_schrijvers zijn.

Voor de ouders en opvoeders deze geinstelling, dat het schrijvers zijn die ook zichzelf bewonderen, zodat er geen bezwaar tegen kan bestaan dat hun kinderen lezen wat deze schrijvers ditmaal speciaal voor de jeugd op het hart hadden.

Het boek is samengesteld door Annie Winkler-Vonk, ingeleid door Rien Marsman en met toestemming van H.M. de Koningin opgedragen aan de vier prinsesjes Beatrix, Irene, Margriet en Marijke

De Omnibus, die gedrukt is op houtvrij papier en gebonden in heel linnen band, heeft 532 pagina's tekst, 207 illustraties in zwart en een titelplaat in kleur.

DE PRIJS IS SLECHTS f 8.90

VRAAGT UW BOEKHANDELAAR OM
DIT PRACHTIGE GEZINSBOEK.

N.V. Amsterdamsche Boek- en
Courantmaatschappij, Amsterdam

Gevraagd:

een Leidster

voor een op 1 Maart te openen

Internaat voor gezinsverzorgsters

in provinciestad. Leeftijd boven 35 jaar. Ervaring op sociaal terrein en diploma zieken-verpleging strekken tot aanbeveling.

Sollicitatie met opgave van referenties onder no. 37 bureau van dit blad.

Werkende vrouw, bezigheden buitenshuis hebbende zoekt te A'dam gestoffeerde zit- en kleine slaapkamer of zit-slaapkamer

eventueel met warme maaltijd

Brieven onder letter W. Centraal Bureau Hum. Verb., Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht

Alleenstaande vrouw, 57 jaar, wil graag in kennis komen met een heer van ongeveer dezelfde leeftijd, liefst een humanistische levensbeschouwing, om samen te overleggen, hoe het verdere leven te besteden. (Vrouw is in bezit van een huis).

Brieven onder no. 36 bureau van dit blad.

AURORA

(Opgericht 1887)

IS UW LEVENSVZERZEKERING MIJ.

Enig aandeelhoudster: de „Wezenkas”
Vereniging op de grondslag van het beginsel
„Opvoeding zonder Geloofsdogma”

Inlichtingen:
HEERENGRACHT 62
AMSTERDAM
Telefoon: 47006

„PROF. MR. DR. LEO POLAK

een erflater van onze beschaving”.

Samengesteld door P. SPIGT e.a.
met de tekst van zijn rede:
„DE ZIN VAN DE DOOD”

is in prijs verlaagd en kost thans f 1.— gebonden.

Verkrijgbaar bij de gemeenschappen en bij Centraal Bureau Hum. Verbond Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht - Postgiro 304960.

„DE VRIJDENKER”

Orgaan van de Vrijdenkers
Vereniging „DE DAGERAAD”

POPULAIR WETENSCHAPPELIJK WEEKBLAD

Abonnementsprijs f 2.— per kwartaal - Losse nummers 15 cent per exemplaar
o.a. verkrijgbaar aan alle stadskiosken te Amsterdam, den Haag en Rotterdam

Vraagt gratis proefnummers bij de Administratie: Postbus 893, Amsterdam.

Aanmeldingsformulier voor Congres

Ondergetekende:

Adres:

Woonplaats:

wenst deel te nemen als niet/afgevaardigde *) aan het congres op

9 APRIL en *)

10 APRIL 1949 *)

met met
— *) warme maaltijd en — *) logies bij geestverwanten.
zonder zonder

Het bedrag ad f is op postgiro 304960 bijgeschreven.

Inzenden aan: Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Handtekening:)

*) Doorhalen wat niet van toepassing is.